

19195

ПЕРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

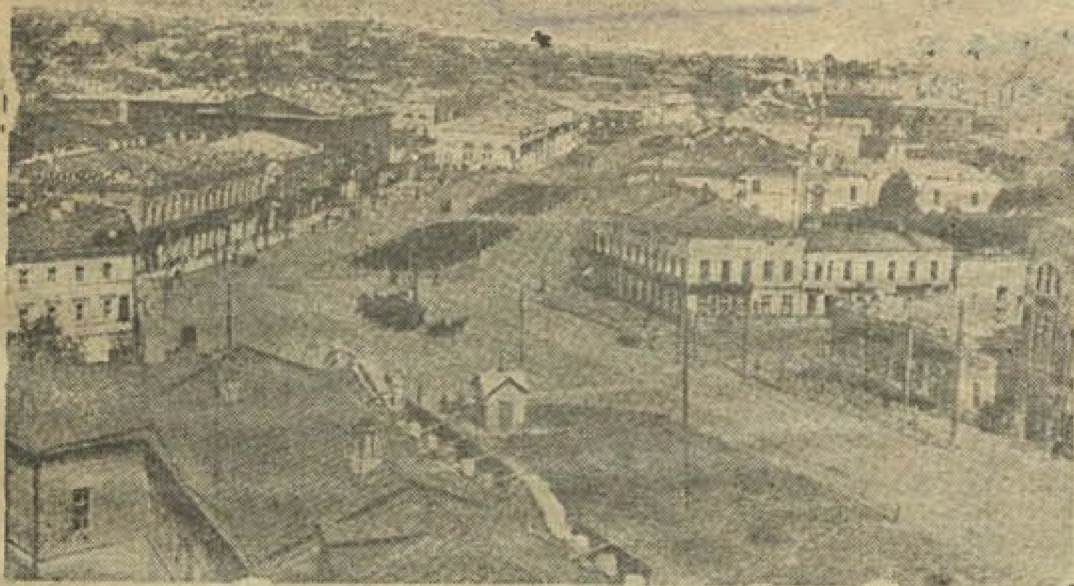
1 9 3 1

КРАСАВІК

8

Ба
1540

ТАМ, ДЗЕ НАРАДЗІУСЯ ЛЕНІН

Нарыс В. АРСНАГА.

23 красавіка 1870 году ў сям'і народнага інспектара народных вучылішчаў гор. Сімбірску ў Ільлі Мікалаевіча Ульянава нарадзіўся сын Уладзімер Ільіч.

Ульянаў пераехаў у Сімбірск з Ніжняга-Ноўгараду з невялікім сямействам: з ім прыехалі жонка і дзеці: Анна і Аляксандр.

Тут Ульянаў, з першых дзён сваёй новай педагогічнай дзейнасці, сустрэўся з цэлым шэрагам перашкод.

Сімбірскае глыбока рэакцыйнае магнацтва вельмі мала звяртала ўвагі на становішча народнае асветы, у асаблівасці на вясковыя школы. Ня было матэрыяльных мажлівасцяў, ня было педагогаў, ды і школы амаль што ня было. Усё гэта трэба было тварыць нанова. За гэтую справу і ўзяўся Ільля Ульянаў з першага дня, як пачаў ён выконваць абавязкі інспектара. У выніку ўпартай работы Ільлі Мікалаевіча справа хутка рушылася ўперад, і ў павеце пачалі з'яўляцца першыя школы.

Вельмі характэрны самы горад, у якім нарадзіўся Уладзімер Ільіч, будучы Ленін. Да канца дзевятнацатага стагоддзя Сімбірск быў закінутым горадам. Прамысловасць губерні складалася выключна з некалькіх тэкстыльных фабрык. Мінулае Сімбірску, заселенага амаль выключна чыноўнікамі, магнацтвам і гандлярамі—беспраглядны малюнок агульнага сну і чыноўніцкага свавольства. Вельмі маляўніча паказаны быў Сімбірск таго часу ва ўспамінах расейскага пісьменніка І. А. Гончарова.

Вось што піша ён:

...Пасля прыезду да дому, да сканчэння ўніверсітэцкага курсу, мяне ашпарыла гэтай самай „абломаўшчынай“, якую я назіраў у дзяцінстве.

...Так і хочацца заснуць самому, глядзячы на гэтую цішу, на санлівыя вокны з апушчанымі фіранкамі, на санлівыя твары асоб, якія сядзяць па хатах, або сустракаюцца на вуліцах.

„Нам няма чаго рабіць“,—пазеўваючы думае, здаецца, кожны з гэтых асоб, паглядаючы ляніва на вас:—мы не сьпяшаемся, жывём—хлеб жуём, ды леба чадзім“.

І сапраўды павінна так быць. Чыноўнік, дарайца якой небудзь палаты, гультаявата, а другой гадзіне, едзе з прысутствія да хаты, ня трэба пры гэтым і даваць, што ад палаты да хаты ня было і двух крокаў. Пройдзе пісар, або гарнізонны салдат, ледзь-ледзь блукаючы па масту. Гандляры прытуліўшыся ў глыбіні крамы ў халадку, дзяды водзяць або ў шашкі гуляюць. Хлапчкі размяшчаюцца сярод вуліцы ў бабкі гуляць. Для паркану каза траву скубе“.

Ды і сапраўды глуш і сон—вось Сімбірск таго часу.

Такі быў агульны стан Сімбірску, а жывыя хвігуры былі яшчэ больш выродлівыя.

Адных абшарнікаў у губерні было больш за 1500, і большасць іх узімку і ўлетку жылі ў Сімбірску. Што рабілі гэтыя людзі Сімбірскіх садоў—і гаварыць ня варта: балы, бязупынная п'янка і карцежная гульня дзень у дзень, месяц у месяц.

Праўда, час ад часу, чыноўнікі справамі займаліся.

Вось, прыклад, вузор гэткае працы. Ганчароў піша:

...Уздумалася губернатару аб'ехаць губерні і паслаў ён Якава ўперад, у тую гарады, дзе ён хацеў сам пабыць і агледзець. Гэта рабілася для таго, каб у паведах усё ўпарадкавалі, справілі, што трэба, адным словам,—каб працнулася начальства, і ўзяліся за справы...

...Вось і паехаў,—апавядае Якаў,—прыехаў у К., спыніўся ў гараднічага, кватэра ўжо гатова была. Ён пачаставаў мяне добрым сьнеданнем, потым пачаў паказваць тоўстыя справы, якіясьці кнігі і паперы.—„Патурбуйцеся праверыць прыбыткі і выдаткі“—гавора ён. Я, нахмурышы лоб, пранікліва глянуў у іх, не прачытаўшы аніводнага радку, прыкінуўся, што праверыў падрахунак: „Правільна,—кажу,—бывайце“.—„Вось яшчэ—паліцыя, пажарная каманда,—гавора,—ці ня будзеце ласкавы глянуць?“.

„Ах, чорт-бы цябе пабраў, тыран“—думаю. Надзвычай добра,—кажу, так і блішчыць! А пажарныя, якія малайцы!—дадаў я, глядзячы на дробных, маленькіх чатырох салдацікаў у паношаных мундзірах.—„Мундзіры новенькія“ падсьмейваўся я. Я пачаў пальчаткі адзяваць: толькі адзін палец чамусьці ня лезе—што такое? Я перавярнуў пальчатку: з пальца мне на калені пасыпаліся залатыя, штук дваццаць. Я спрытна падбраў, схаваў у кішэнь. „Бывайце,—кажу, падніўшы шапку,—у вас усё ў найлепшым парадку, вы вузорны чыноўнік,—так і перадам губернатару“...

Прыехаў у С. Тая-ж гісторыя: начаваньне ў гараднічага, добрая вячэра з шампанскім. І дзе яны толькі яго бяруць у гэткай глушы? На другі дзень такі самы агляд і ад'езд. Развітваюся, надзяю пальчатку; зноў палец ня лезе і пальчатка ня лезе. Мне гэта спадабалася. Далей я ўжо сам пачаў глядзець—ці цяжкая пальчатка і ці лезуць пальцы.

—Вы, можа, думаеце, што ён жартуе?—сказаў мне са-кратар, смяючыся—зусім не: гэта так і было.

—Якія жарты!—Амаль пакрыўджана заўважыў апавядальнік.—Вярнуўшыся пасля рэвізіі, я за абедам у губернатара расказаў пацяшаў усіх.

—І губернатар чуў?

—Як-жа, ён больш за ўсіх смяяўся,—койчыў апавядальнік.

—За што-ж вам давалі?

—Як-жа за тое, што не глядзеў і ня бачыў нічога.

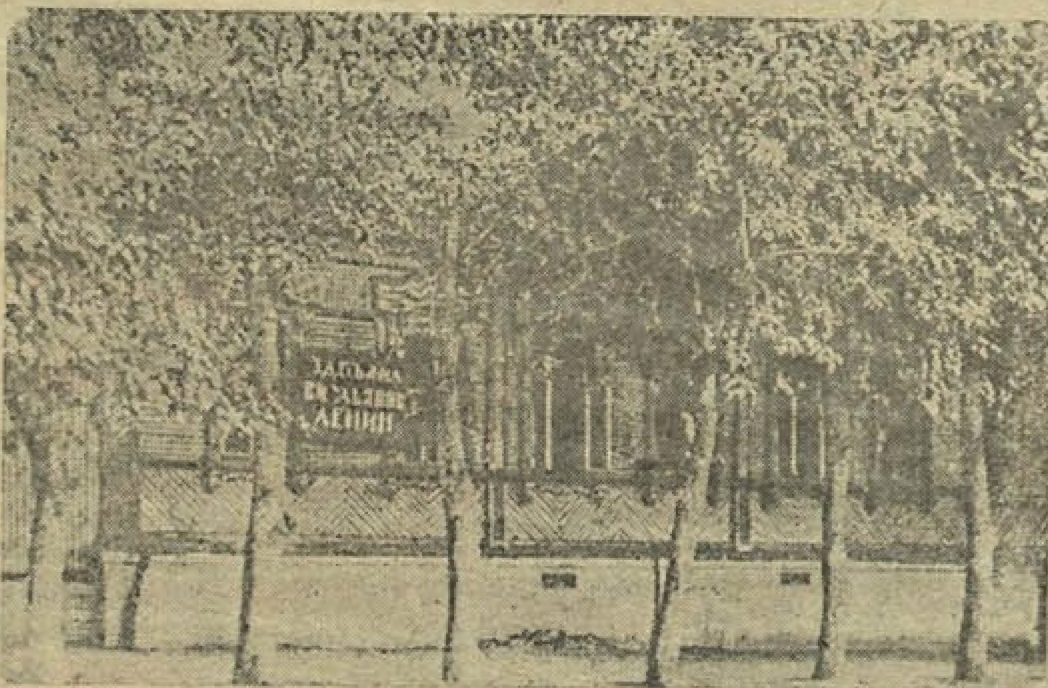
Палітычнае жыццё гораду было ледзь прыкметнае; буйнейшыя падзеі ў Расіі, не гаворачы ўжо аб тым, што рабілася за мяжой, даляталі да Сімбірску толькі водгукамі. І яшчэ ў 80-х гадах мінулага стагоддзя ў горадзе ня было рэвалюцыйных арганізацый.

Колькі небудзь аформленыя рэвалюцыйныя арганізацыі пачынаюць з'яўляцца ў Паволжжы толькі ў пачатку 90-х гадоў і звязаны, галоўным чынам, з арганізатарскай дзейнасцю Н. Е. Фёдосеева, што адзначае Уладзімер Ільіч у артыкуле „Некалькі слоў пра Н. Е. Фёдосеева“.

Н. Е. Фёдосееў быў адным з першых, якія пачалі гаварыць пра сваю належнасць да марксыскага напрамку... Для Паволжжа і для некаторых мясцовасцяў цэнтральнай Расіі роля, адыграная Фёдосеевым, была ў той час надзвычай высокая і тагочасная публіка ў сваім павароце да марксызму, бязумоўна, адчувала на сябе ў вельмі і вельмі вялікіх памерах уплыў гэтага надзвычай таленавітага і надзвычай адданнага сваёй справе рэвалюцыянера“.

На маладога Уладзімера, бязумоўна, уплывалі ўсе гэтыя ахалічнасці. Быт гораду з аднаго боку, а з другога ўплыў брата Александра, які быў павешаны царскім урадам, і наогул програсыўныя настроі сям'і паклалі на маладога Уладзімера свой адбітак.

Уладзімер Ільіч быў адным з лепшых пучняў гімназіі, у якую ён уступіў дзевяцігадовым хлопчаком.

Дом Ульяновых на Маскоўскай вул., дзе Ульянавы жылі з 1875 году.

Да гэтага ён вучыўся дома. Свае раньнія дзіцячыя гады Ўладзімер праводзіў гэтак, як і большасьць дзяцей таго часу і яго асяродзьдзя: улетку — у бясконным блуканьні па берагах Сьвіягі з вудачкай у руках, або ў бязьмежных гарадзкіх садох, узмку — у хаце сярод сваіх, у вузкім коле равесьнікаў — таварышоў.

Бялявы, з карымі вачыма, самы вясёлы ў сям'і, Уладзімер Ёльліч, заўсёды спыняў на сябе ўвагу ўсіх, хто наведваў дом Ульянавых сваёй кметлівасьцю ў адказах на запытаньні і вясёласцю.

Дырэктар гімназіі Ф. А. Керэнскі, бацька А. Ф. Керэнскага, са ўсёй расшучасьцю праводзіў у сваёй гімназіі „політыку ізоляцыі“. Апроч кола таварышоў па гімназіі ў Уладзімера Ёльліча былі сябры сярод дзяцей знаёмых яго сям'і, але як таварышы па гімназіі, гэтак і дома ніхто ня ўносіў рэволюцыйных думак.

Толькі, як Уладзімер перайшоў у апошнюю клясу гімназіі, у сувязі з нарастаньнем рэволюцыйнага руху ў Расіі, а таксама дзякуючы ўдзелу ў гэтым руху брата Александра, Уладзімер Ёльліч пачынае бліжэй знаёміцца з тымі політычнымі абставінамі, у якіх у той час знаходзілася Расія. Прыкметная для блізкіх людзей замкнёнасьць Уладзімера Ёльліча яшчэ больш узмоцнілася з моманту арышту Александра Ёльліча.

Суворыя рэпрэсыі, якія пачаліся пасля шэрагу тэрорыстычных актаў нарадавольцаў, далі новы напрамак яго думкам, і рэволюцыйная хваля падхапіла яго.

Кара сьмерцю старэйшага брата, жандармскія рэпрэсыі, якія наваліліся на лібэральна-рэволюцыйную сям'ю Ульянавых, яшчэ больш укаранілі ў Уладзімера Ёльліча патрэбнасьць лютай барацьбы з царызмам.

Пры сканчэньні гімназіі Уладзімер Ёльліч быў кандыдатам на атрыманьне залатага медалю, які адчыніў перад ім унівэрсытэцкія дзверы, але пакараньне брата, выклікаўшы няпрыхільныя адносіны з боку настаўнікаў, уплыла таксама і на настроі начальства; аднак, бліскуча вытрыманы ім выпускальныя экзамены прымусілі начальства выдаць Уладзімеру Ёльлічу — першую ўзнагароду.

Дырэктар гімназіі паслаў у Казанскі унівэрсытэт наступны „водзыў аб вучні Ульянаве Уладзімеры“.

„Ульянаў Уладзімер, вельмі таліанавіты, заўсёды старэжны і акуратны. Ульянаў ва ўсіх клясах быў першым вучнем і пры сканчэньні курсу нагараджаны залатым медалем, як найпаважанейшы па посьпехах, разьвіцьці і паводзінах.

„Ні ў гімназіі, ні па-за яе сьценамі ня было заўважана за Ульянавым аніводнага выпадку, каб ён словам або справай

выклікаў нядобрую думку аб сабе з боку начальства або настаўнікаў гімназіі. За вучэньнем і моральным разьвіцьцём Ульянава заўсёды дакладна наглядзі бацькі, а з 1886 г. пасля сьмерці бацькі, адна маці, якая ўсе клопаты свае згуртавала на выхаваньне дзяцей. Добрыя вынікі хатняга выхаваньня, відаць, былі ў добрых паводзінах Ульянава.

Будынак гімназіі, дзе вучыўся
Ў. І. Ленін.

„Прыглядаючыся бліжэй да хатняга жыцьця і характара Ульянава, я ня мог ня прыкмеціць у ім залішняй замкнёнасьці“...

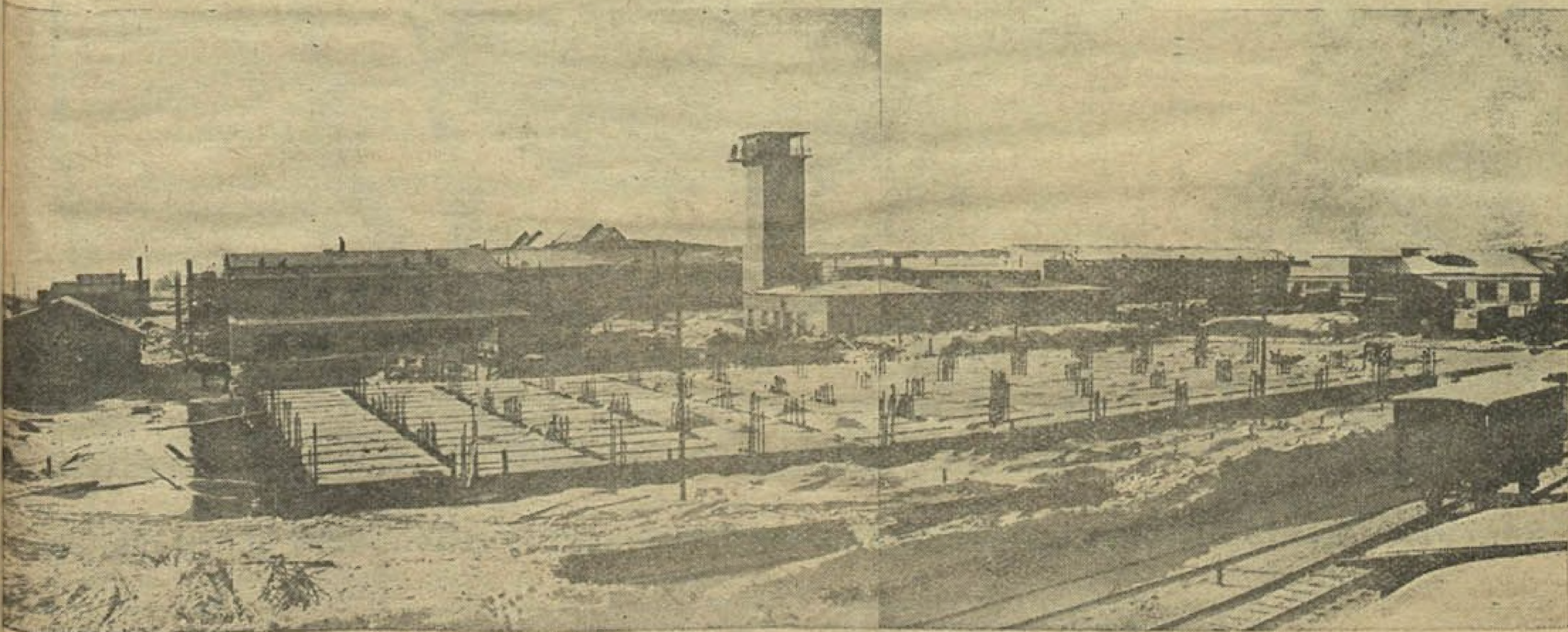
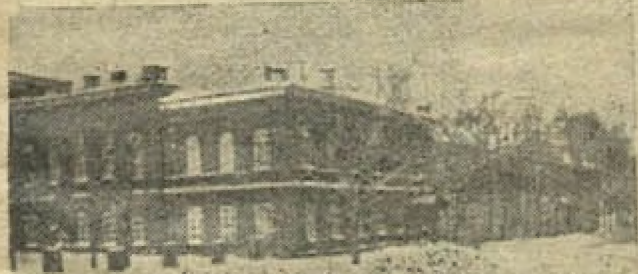
Ў. І. Ленін пасля паступленьня ў гімназію (1879 г.)

Гэтак пісаў дырэктар аб сваім вучні Ульянаве. І гэта вельмі характарна для гэтага пэрыоду жыцьця Уладзімера Ёльліча. Гэтыя зьявы былі як-раз вынікам пералому, які наступіў у яго за апошнія гады вучэньня ў гімназіі.

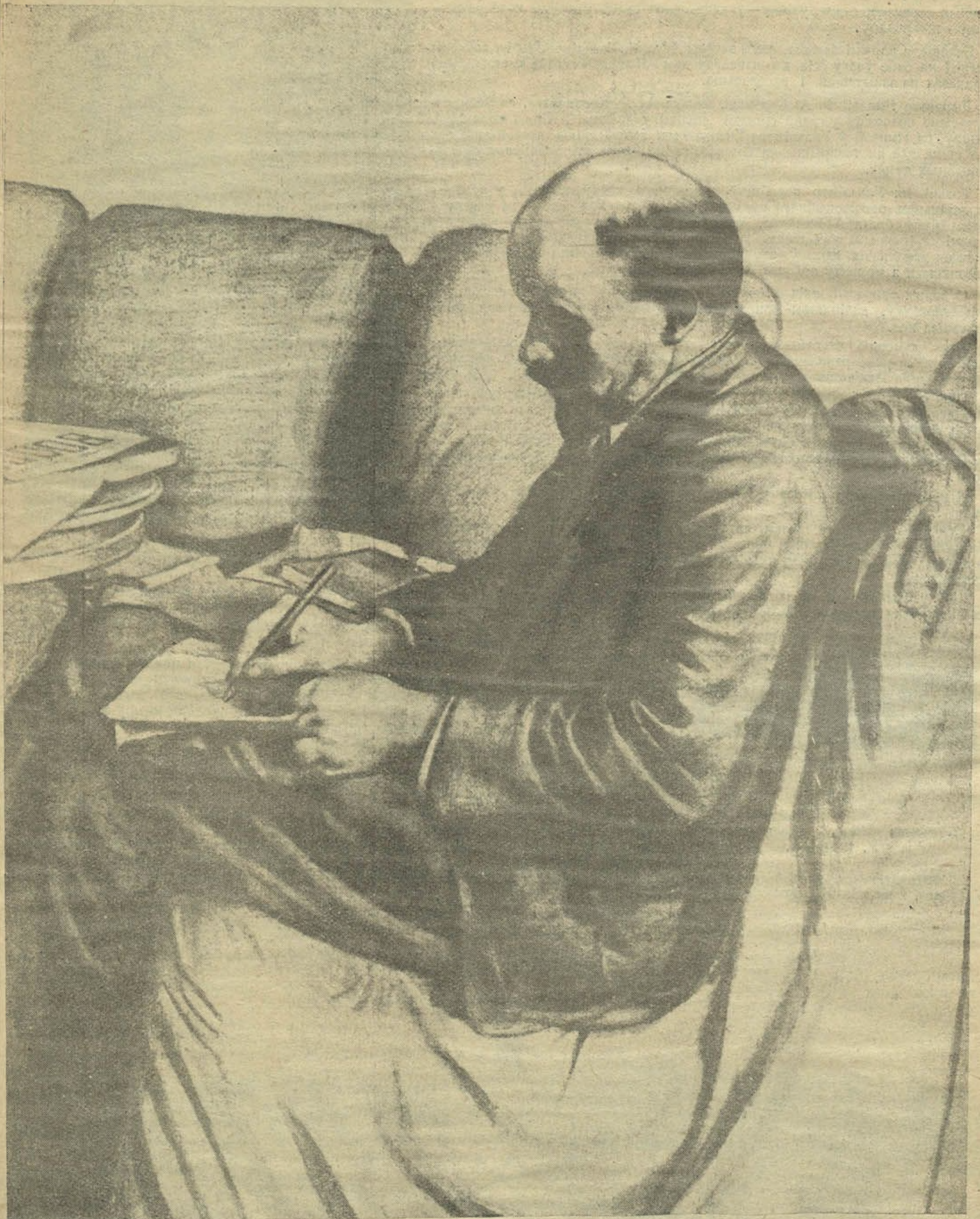
У гэты час ён упяршыню задумваўся над лёсам рэволюцыйнага руху, упяршыню пачаў сур'ёзна думаць над політычнымі пытаньнямі і цікавіцца імі для таго, каб пасля вырасьці Леніным — правадыром сусьветнага пролетарыату ў змаганьні за лепшае жыцьцё, за соцыялізм.

Бацькаўшчына Ёльліча, бацькаўшчына вялікага Леніна — не Сімбірск: у Леніна няма бацькаўшчыны, яго бацькаўшчынай можна назваць кожны пункт на земнай кулі, дзе б'ецца пульс рэволюцыйнай барацьбы.

Ад цэнтру сусьветнае індустрыі — Эўропы і Амэрыкі — да далёкіх краін Азіі, Афрыкі і Аўстраліі, — Леніна ведаюць, Леніна любяць і ўсё з большай любоўю наведваюць шматлікія экскурсіі працоўных быўшы Сімбірск — сучасны Ўльянаўск, дзе вуліцы, сады, будынкі напамінаюць пра далёкае мінулае Уладзімера Ёльліча.

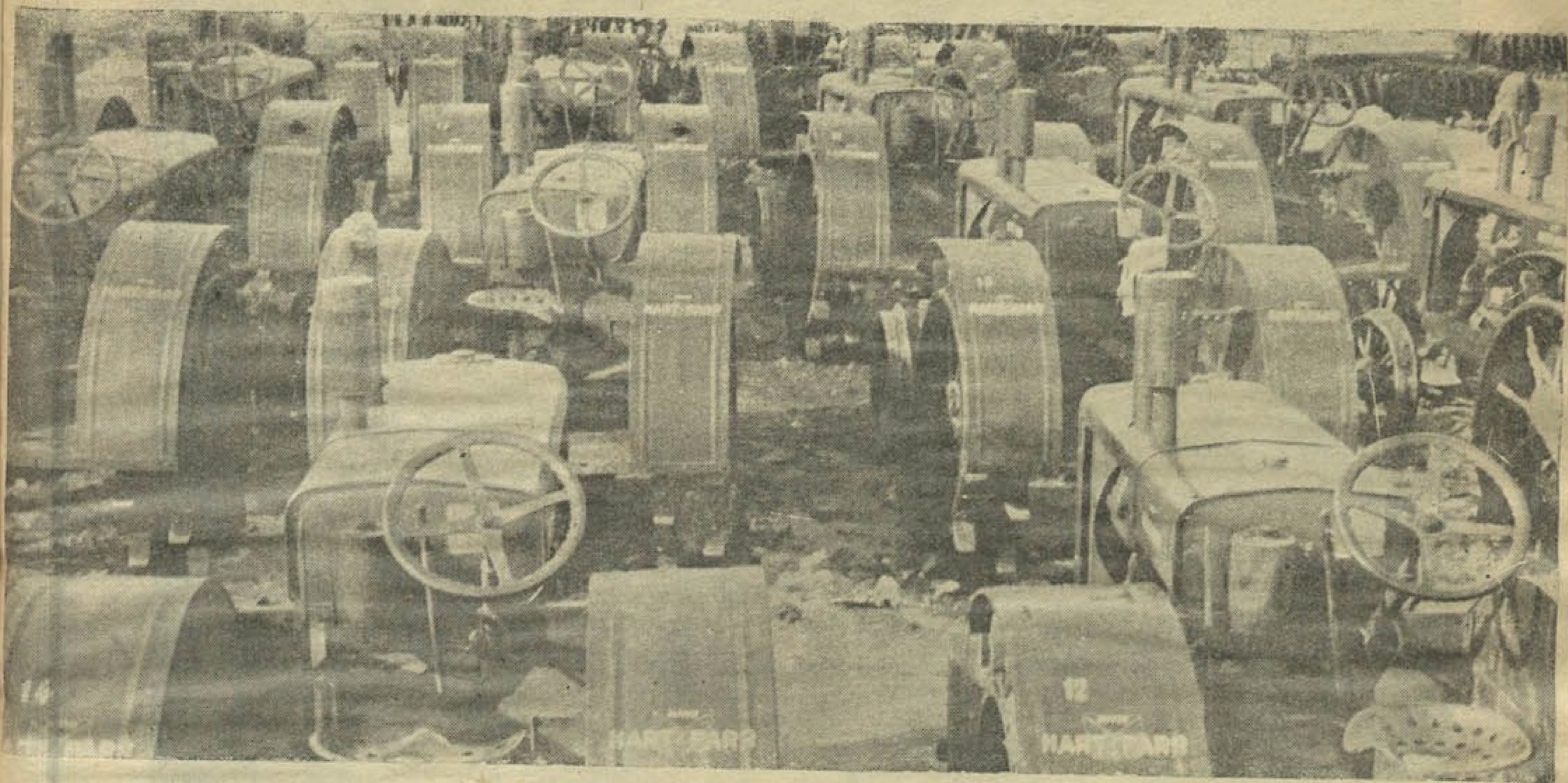
ЛЕНІН У СМОЛЬНЫМ

Уладзімер Ільіч Ленін у сваім працоўным кабінэце ў Смольным у 1917 годзе.

Праца мастака І. БРОДСКАГА.

3
Та
—
П
сонца
кам
Ш
каню
ных
У
гурко
спын
Бо
гэта
С
аскаб
Есіпа
крык
Ч
выра
—
робі
Н
крых
бок
Д
зусім
Е
ісьці
Ка
тольк
Ісьці
А
сваю
С
кідаці
гавор
ворна
Е
папіс
кулач
С
І каб
нават.

ЯК ЮЗІК СКАЖА

Апавяданьне
ЦІШКІ ГАРТНАГА.

ЗАСОПШЫСЯ, раззлаваны Ёсіп увашоў у хату і сеў на лаве. Марцэля паліла ў печы. Завіхалася каля блінцоў. Высокі касьцёр бухонікаў ляжаў на лаве. А ў дзежцы яшчэ палонік не даставаў дна.

Тэкля прыбірала пасьцель.

— Ёсіп, Тэкля, сьнедайце!

— Ябеднікі, круцілі, гарлапаны,—вылаяўся Ёсіп і сплюнуў.

Пасьля ўсхапіўся з месца і выбег у двор. Стаўшы к усходу сонца, ён зрабіў рукою казырок на лоб і ўглядзеўся напрамкам к лесу.

Шырокі шмат бацькаўшчыны аглядаўся густою пшаніцаю, канюшынай і добра дагледжаным гародам. На градах, між чорных палос разораў, бялілі папегачкі.

Ужо Ёсіп усе іх сьпісаў адзнакамі сартоў буракоў, капусты, гуркоў, сонечніку, брушкі. Хто ня ішоў між яго шмата — спыняўся і з цікавасьцю чытаў рознастайныя імёны гародніны.

Большасьць дзівілася дбайнасьці Ёсіпа; некаторыя лічылі гэта вычварствам, а былі і такія, што раскідаста пацьвільваліся.

Сяды-тады мудрагель-хланчук зрываў паперкі і падвешваў аскабалачкі або кавалкі цэглы. Але гэта рэдка ўцякала з-пад Ёсіпавага нагляду. Ён настарожліва пільнаваў, папярэджаючы крыкам злачынныя намеры мудрагеляў.

Часта было чуваць, як з-пад новага гумна трапацеў Ёсіпаў выразісты голас:

— Гга-а-ты! Ізноў-аў, паралюш на цябе-е... Што-а-а там робіш, трасца-а тваёй мата-ары... Каб табе-э...

На гэты раз ён нікога не зўзажыў пры шмаце.. Мо' раней крыху і спыняўся вунь той, во, чалавек, што зараз завярнуў у бок кустоў...

Ды, прызнацца, Ёсіп вышаў на гэты раз паглядзець шмата зусім з іншай думкаю...

Ён моцна вагаўся між двума адказнымі для сябе намерамі: ісьці ці ня ісьці ў колгас.

Калі ісьці — то ўжо гэты шмат — не яго... Яму астанецца толькі ўсяго сядзібны пляц з калівам поплаву, а шмат... А ня ісьці — як ён можа на гэта рашыцца?..

Агітаваў другіх, угаворваў... Каму толькі не хваліўся пра сваю перадавітасьць!..

Сын нядаўначка быў у пабыўцы і таксама ўгаворваў сялян кідаць з прыватнаю гаспадаркаю і ісьці ў колгас. А сын як гаворыць — нельга не паслухаць ды не пераканацца — так угаворна і талкова ўсё перакажа...

Ёсіп хваліўся сынам і хваліў яго працу... А сын да гэтага — папісвае ў газетах... Выкрывае хітрыкі кулакоў і агітацыю падкулачнікаў...

Сын, кожны скажа, занята змагаецца за колектывізацыю. І каб гэта ён, Ёсіп, астаўся прыватнікам. Няёмка, брыдка нават...

Што яму скажуць людзі?

Вось яно дзе прыкра. А, ласьня, толькі што Ярмалай няпраўду казаў?

Ярмалай казаў праўду... Няпраўду...

Ярмалай — пабрахун! Язык, як мешалка... Сем пятніц на тыдні... Сораму няма чалавеку — пры ўсіх як ляпне, адвесіўшы губеню, як... От ужо чалавек*...

Але Ёсіп ня мог адмовіць таму, што гэта Я м тай нагнаў яму столькі клопату і ўкінуў у злосьць, аж да поту прабрала...

Ну, шмат... Столькі працы паложана ў яго... Гэта-ж ад працы чалавек мае каляцы... зацінь, што ён варт будзе... А папацееш, папаходзіш — і пшанічка, і бурачок, і тытуню кусьцікаў з дзесятка... Шмат... хіба ў Юркі запытаць?.. што Юрка скажа*...

Марцэля звала Ёсіпа на блінцы.

— Пастынуць — ідзі зьеш цёплых...

Яна заўважыла, што муж ня ў гуморы.

— Ёсіп! Блінцы пастынуць...

Марцэля выказала гэта настойна і непаўторна. Або ён ня ведаў яе натуры?

— Як скажа, дык... От, к ібесіна, як крэмень... А на што іншае...

Ён павярнуў да дзьвярэй...

— Дзядзька Шымарэвіч! Дзядзька Ёсіп — ліст... ад Юркі...

— Ах вонь, Уладзік... Ліст кажаш... З Менску мо?

Касавокі, гумарлівы лістаносец працягваў Ёсіпу зьяёны канвэрцік... І, як заўсёды, песьціў кеплівую ўсьмешку...

— Не забывае сын...

— Дзякуй яму...

— У колгас раіць?

Ёсіп нічога не адказаў.

А з-за вакна Марцэля замармытала — злоязычна, але так, каб Уладзікх не пачуў:

— Гарліца на яго... Вэндзь гэты кручоны... Ё-іх, плявузьнік...

— Маўчы і, пачуе...

— Чорт яго матару бяры... Або-ж можна з старога чалавека пацьвільвацца! Голік гэты... Цьфу!

— Кіньце, мама.

Тэкля правяла ў вакно лістаносца і хапілася за блінцы.

— А ліст?

— Дай бацьку спакойна пасьнедаць.

Марцэля вырвала з Ёсіпавых рук ліст, павярцела яго на ўсе бакі і горніва завяла:

— Ой, дзякуй-жа табе, сыноч наш... Юзічак мой залаты... Бачыце — не пакідзе, родны, бацькоў... То ліст, то грошы... Каб яму бог спорыў, Юзіку, бач...

Колгасьніца-ударніца колгасу „Чырвоны Лагранічнік“.

— Так, дзякаваць яму... Без яго ні табе тое, ні табе гэта... Парада-ж тая заўсюды... Хоць бы і зараз — ласьня, ведаеш, куды табе пэхіліць... Гэты шалаплут, Ярмаляйка, сярод вуліцы стрэў і як хлёраў лыска—гаў, гаў, гаў... Каб, здэцца, прымеў—так і аплявушыў-бы, але—людзі...

Марцэля як паднясла блінец к роту — так і застыла з ім, адно зьдзіўлена вытрашчыла вочы на мужа.

— Ізноў?

— От і дай ты рады: нас, кажа, з сынам разам угаворваеш, а сам аграном'ю разводзіш, хаваешся... Апушыўся шматам да сынавай падмогай...

Ёсіп ажно закалаціўся. На чарстым твары яго прабегла дрыготка і шарыя вочы заблішчэлі агнём. Ён моцна злаваў...

— Еш ужо, хай яго скулы зьядуць... Вось і ўдаецца некая немач—няма на яго цурахі... Кекша гэта брудастая... Вочы коле шмат... Нажыві—запрацуй, Яўмен няшчасны.

Накладзены касьцёр блінцоў вочавідкі зьніжаўся... Дарма, літо лаянцы ня было спыну...

— Мо падзап'еш малакам?

— Годзі... Тэкля—прачытай, нябога, ліст...

Ёсіп абцёр далоньню вусны і ханіўся за капшук з тутунём.

— Што хаця сыноч піша... Марцэля, кінь ужо з прыбіркаю, давай паслухаць...

І пр
чытаць
— Я
Пойда
— Я
вельмі
— Я
Пав
самасе
— Я
— Да
Дар
прошм
сылала
Ад ран
новая р
такі, пр
— Я
Ёсіп
— Я
— Я
„Же
Думаў
Прагус
плося у
ветрам
будова
больш
тыў же
чаткова
ня выр
пытаец
больш
яшчэ
сьвінча
думаць
— Я
— Я
„Я
захожа
вычкі,
глядзі,
здаецца
начай...
ў колга
нікоў...
рашкі
ні меж
прасто

ЯК
л
нага с
Бэн
Юл
перакл
Зад
... Я
Стары
Пас
глядзі
Доў
коопса
І на
... У
выраст
І да
А п
Ды
Ды
персікі
вывес
паніі я
Абм
Мозыр
рабкэл

І праз хвіліну, толькі Тэклія разгарнула ліст, каб пачаць чытаць, Ёсіп падняў руку і запытаў:

— Я думаю так: параіць Юзік ісьці ў колгас — пойдам... Пойдам і аддамо... Марцэля?

— Ты, займа здароў, прэсься ў колгас... Не пасьпееш вельмі... Будзе час...

— Чытай, Тэклія...

Павіткі дыму з люлькі разнясьліся па хаце: запахла моцным самасеем...

— Адхіліся, на цябе чмуць... Смокча, ды смокча, як суслу...

— Маўчы... Пачынай,—Тэклія.

„Дарагія бацькі...”

Даруйце, што на гэты раз зацягнуў з адказам. Ведаеце — процьма спраў... Надовечы езьдзіў на раён... рэдакцыя пасылала. А пасыла вёў дасьледзіны ў прыгародных колгасах... О Ад раніцы да ночы — заняты... Зьбярэшся, а тут, нечакана, новая работа... Круцішся, як у малатарні... Трэба, ведаеце, час такі, прыпар... разгайданы тэмп соцыялістычнага будаўніцтва...”

— Чакай!

Ёсіпава рука паднялася ўгору.

— Во, бачыш, як ён там жыве... А ты-бо кажа ш...

— Нічога я не кажу—ведама што...

— Далей, дачушка...

„Жыву па-старому... Тая-ж кватэра, на той-жа вуліцы... Думаў перамяніць — ды няма часу... Але пра сябе годзе... Прагуся ведаць, як вашы справы... Пэўна ўжо ў вас начаў-плюся ўсялякіх навін?... Цяперака, бачыце, жыцьцё імчыцца, як ветрам, во-а-а! На ваччу адбываюцца нячуваныя зьмены, перабудова... Коллектывізацыя... Так, дарагія бацькі, апошнія больш усяго і цікавіць мяне... Напэўна ваш сельскі коллектыў жыве і працуе. Сяляне запісваюцца і... Трэба бацькі, канчаткова рашаць і вам. Вы пісалі ў астатнім лісьце, што яшчэ ня вырашылі з гэтым — ісьці, ці ня ісьці ў коллектыў... Вы пытаеце ў мяне, як вам рабіць: ідзеце. Ідзеце ў коллектыў і больш нічога. Хоць вы абое і пажылыя людзі, усё-ж бацька яшчэ можа з бараною прайсьціся, а маці даглядзець курэй, сьвінча якое... Тэклія будзе працаваць... Ідзеце! Чаго доўга думаць—абавязкова запісвайцеся”...

— Вось табе як!

— Чытай, Тэклечка.

„Я ведаю, што вам шкода шмата: добрая зямля, блізка, што захочаш—сей; нічыё ня дзела. Але бацькі! Гэта больш прывычкі, як выгады... Падумайце самі—колькі клопату. За канём—глядзі, начыньне рапаруй, аб гноі клапаціся... Не-э. Гэта здаецца ўсяго, што свой кавалак зямлі—дык... А сапраўды яно начай... Каб лепш жыць і будаваць новы лад—трэба запісвацца ў колгас. У колгасе вы—члены вялікае дружнае сям’і працаўнікоў... Колгас — грамада... Тут вам і новая машына, і парашкі для ўгнаеньня, і спорая супольная праца... Ні платоў, ні меж... Ні пераараць, ні перакасіць... Глянуў, а вакола прастор і ўвесь усіх... Вы падумайце, бацькі”...

„Вы пісалі: ня ўсе людзі запісваюцца. Так — ня ўсе. Але запісваюцца перадавікі, тыя, хто лепш разумее наш час... Хто поўнасьцю спачувае нашай уладзе савецкай... Вы кажаце, што некаторыя выступаюць супроціў колгасаў. Зразумела—будуць такія, яны ёсьць... Навошта кулаку або фальбаркоўцу колгас, калі ў ім даўдзецца самому працаваць... На другіх выяжджаць—годзе... Пярэчаць тыя, каму любя старое...”

— Або няпраўда, Марцэля?

Марцэля недаўменна разьвяла рукамі і нічога не адказала.

„Няхай бацька ўспомніць: у маладыя гады ён сам прымаў удзел у соцыялістах... І да рэвалюцыі ім спэчуваў... І ў апошнія гады ніхто на яго дрэннае слова не сказаў... Вагацца даволі... Я Колгас — больш нічога... І мне, дарагія бацькі, хацелася-бы ўжо бачыць вас колгаснікамі, як прыеду дамоў... Гэта мая вам сынаўская парада”.

— Ну, што скажа-ш?

— Ідзі,—пішыся!—парадзіла Марцэля.

— Тое ж і твой сын.

— Пішыся,—цвярдзей дадала яна.

„Я прашу вас паведаміць мяне, як і што вы зробіце... Яшчэ раз хачу папярэдзіць: шмата шкадаваць ня трэба. Быў-жа час, калі яго ў вас на было? А гэта вы будзеце сябрамі цэлае суполкі, якая валодаць вялікаю і багатаю гаспадаркаю... І пасеяць і пажаць — уся разам, усё ў хаўрусе... Так што кіньце думаць, бацькі, не чакаючы, уваходзьце ў лік колгаснікаў... Бывайце здаровы. Чакаю адказу Ваш сын Юзік”.

— Дай сюды, Тэклія, ліст!

Ёсіп пераняў з даччыных рук прадоўжную палоску паперы і ўважліва паўзіраўся ў сынава пісаньне.

— Так, піша, каб уступалі ў колгас, во,—правёў ён пальцам пасярэдзіне лісту.

— Або Тэклія няправільна прачытала? Піша—значыць піша.

— Значыць піша і таквэля Юзік-ж нам дрэннага нічога не жадае...

Ёсіп накінуў жукетку, адзеў шапку і вышаў з хаты.

У дварэ ён спыніўся і адварнуўся ўбок шмата.

— Колгас—то гэта будзе, во, увесь той прастор... І калі я прыстасую свой вопыт на гародную гаспадарку—колгас ад яе аднае стане на ногі... Пане мой,—усю лагчыну, вось, па той, вунь грудок як парэжам на грады!

Апошні сказ ён праказаў учуткі, зусім не заўважыўшай вышаўшай за ім Марцэлі.

— Засееш...

— Так, засеем. Юзік адгадаў маю думку; цэліў... Толькі ў колгас... Няхай-жа Ярмалайчык заткнецца... Будзе-ж ужо-о... Аман... Тыкну я яму пальцам.. У колгас Марцэля...

Ёсіп павярнуўся к выйсьцю з двара.

— Можна-б заўтра, Ёсіп?

Марцэліны словы завязьлі ў скрыпе вешніц.

Гледзячы ў вакно, Тэклія ня спусьціла з бацькі воч, пакуль ён не схаваўся ў будынку сельсавету.

НАКОНТ ГАРШКОЎ

ЯК і кожны год—сыстэматычна,—зноў надыходзіць вясна... І вясна зноў, як і кожны год,—сыстэматычна сур’ёзных людзей штурхае на сыстэматычна нясур’ёзныя ўчынкі...

— Бач,—Галубок у апошняй сваёй драме не павесіў ніводнага свайго героя.

Бэндэ дараваў памылку Зарэцкаму.

Юлі Таўбін спаліў дваццаць аркушоў свайго апошняга перакладу.

Задумаўся і Белкоопсаюз...

...Недзе ў Тамбоўскай губэрні задумаўся Белкоопсаюз. Стары Гурын робіць дзівосныя справы...

Пасодзіць стары Гурын пшаніцу, зробіць ёй прывіўку жыта, глядзіць стары Гурын—вырастае з усяго гэтага новы гідрыд...

Доўга цікавіўся гэтай навуковай працай наш цікавы Белкоопсаюз.

І нарэшце здалёку пачала надыходзіць хваляючая думка.

...У Тамбоўшчыне з двух і трох сям’я зусім розных расьлін вырастае новая зусім трэцяя расьліна...

І далей...

А што, каб гэтыя цікавыя вопыты ды на Мазыршчыну.

Ды не ў акруговых, а ў рэспубліканскіх памерах...

Ды каб ня з дробнымі там зярняткамі валаводзіцца, ня персікі якія-небудзь там выводзіць для асалоды, а каб фрукт вывесці сур’ёзны і вясёлы, і каб да вясеньняй пасеўнай кампаніі яго...

Абмеркаваўшы на гэтую тэму паслаў Белкоопсаюз старшыні Мозырскага аддзяленьня наступную адносіну: „Мазырскі Цэрабкоп. Старшыні праўленьня:

Начныя гаршкі пасылаюцца вам ад Белкоопсаюзу для абслугоўваньня пасеўнай кампаніі”.

Паслаў, значыць, Белкоопсаюз начныя гаршкі ў Мазыршчыну ды і чакае.

Трывожныя дні прайшлі для Белкоопсаюзу...

Які, — цікавіцца Белкоопсаюз,—з начных гаршкоў гідрыд вырасьце?

Чакае Белкоопсаюз і шляхетна маўчыць пра свае дасягненьні...

Спакойна, значыць, ціха без непатрэбнай для сур’ёзнай справы чакае вынікаў.

Утром, значыць, Мігурынскаму пітомніку нос і ўсё тут...

Нам большага і ня трэба...

Маўчыць Белкоопсаюз, а трывога расьце.

— Ці ня мала ім начных гаршкоў паслалі? Расьце трывога...

А за трывогай ляціць новая адносіна Белкоопсаюзу ў Мозыр. Наступная адносіна:

„Сэктар грамадзкага харчаваньня Белкоопсаюзу высылае вам начныя гаршкі ў колькасьці пяцідзiesiąці штук. Выкарыстайце іх для вашых мэт”...

Кажуць, што мозырцы вельмі ляконічна адказалі на гэтую адносіну:

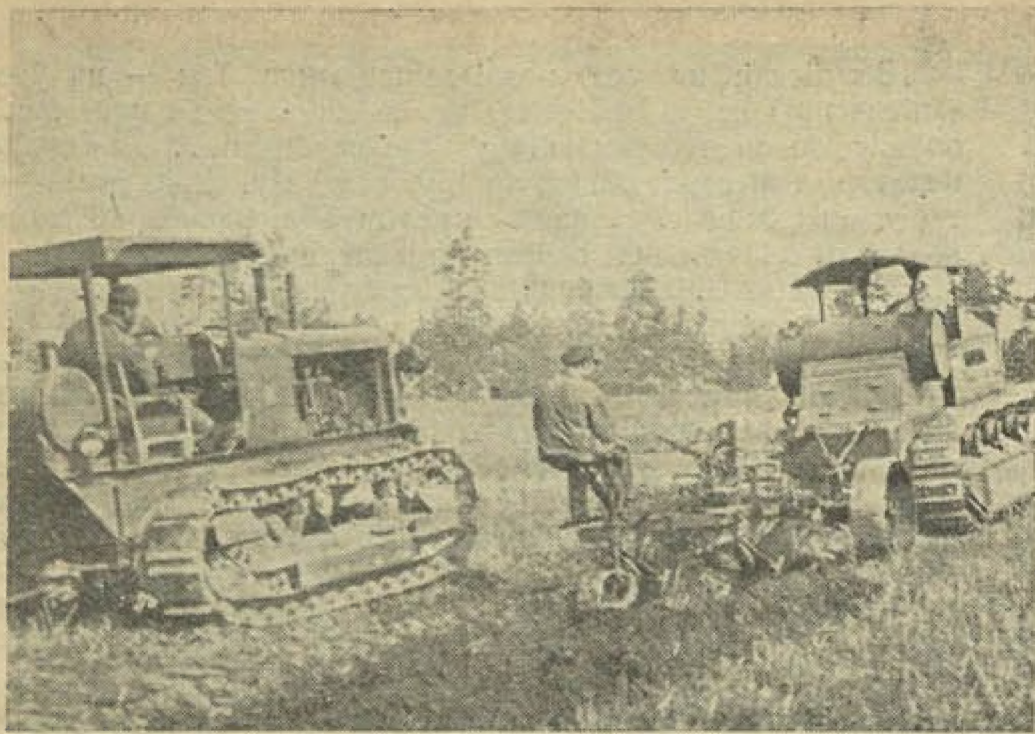
— Выкарыстоўваем,—адказалі—, для сваіх мэт... без патрэб не датыркаемся...

...Белкоопсаюз задаволена чакае...

Ну і мы чакаем...

Праз пяць-шэсьць месяцаў увосень, калі ўраджай пасьпее, справа і высветліцца... І, які, яно цікава, з начных гаршкоў гідрыд вырасьце.

Алёша.

В Я С Н А Ў О

Тры тыдні
упарта вясна наступала,
Тры тыдні
давала зіма адбой...
І кроў ледзянела
ў разлогі сьцякала,
І рэкі ўздываліся
тэю крывёй...

Масты ледзяныя
ўзрываліся з громам
І з грукатам, скрогатам
рушылі ўніз,
І сонца—прожэктар
з каманднае стромы
Шалёна сьвяціла
на поле вайны...

І тройчы вяртаўся назад
люты вораг,
І ў бойцы астатняй
разгромлены быў...
Цяклі ручаіны
ў лагчынах, разорах...—
...І ўжо падыходзіў
час сяўбы...

У бездараж тую,
тры дні й тры ночы
Ў далёкі колгас
прабіраўся абоз.
Ён з гораду вёз
брыгаду рабочых,
Ён з гораду
слаўных хлапцоў вёз.

І ўпартыя ногі
у ботах юхтовых,
Што колісь хадзілі
ў атаку ня раз,
Бяз лішняга шуму,
бяз моцнага слова
Спакойна мясілі
дарожную гразь..

Быў сэнс найглыбейшы
у моманце гэтым:
Суровая мудрасьць
жаданьняў і мэт...
Вялічная ўздумнасьць
стаяла над сьветам
Ў косьмічным суладзьдзі
бязьлікіх плянэт.

І лепшая з іх,
што завецца зямлёю,
Улоньне сваё
расчыняла вясне,

КОЛГАСЕ.

Адаца,
каб кожнай сваёй баразною,
І новым насеньнем
ізноў запладнець.

І радасьць была
нявымерна глыбокай,
Сьвяціліся ў вочах
праменьні яе,
Як выйшлі колгасьнікі
ў поле далёка,
Спаткаць, каб
брыгады чаканы прыезд...

Ужо набухалі
пупышкі на вецці,
І гнёзды зьвівалі
на дрэвах гракі,
А дзіўная праца
ішла пад павеньцю,
Сьпявалі жалезны свой сьпеў
малаткі.

І бачна было,
што колгас не асіліць,
Каб выйсьці у поле
гатовым, у час...

Але аддавала
брыгада ўсе сілы,
Каб вывесці ў строй
на сяўбу колгас.

І праца кіпела
штодня да паўночы,
І сыпаўся
поту салёны град...

Здаліся машыны
рукам рабочых
І сталі
адна за другою у рад

І радасьць была
на колгасаўскіх гонях,
І вусны тэй радасьцю
буйна цьвілі,
Як выйшлі на поле
жалезныя коні,
Плугі уражаючы
ў цела зямлі...

Ударнікі цэхаў
вярнуліся ў горад...

Ударнікі поля—
на кліч баразны.

Так воляй упартай
І працаю спорнай
Быў выканан плян
бальшавіцкай вясны.

Алесь Звонак.

НАРАДЗІЛАСЯ ТРЫНАЦЦАЦЬ—ІМЯ КОМУНАР

Нарыс ВАСІЛЯ СТАШЭЎСКАГА

САБРАЛАСЯ ў Райвыканком чалавек восемнаццаць. Калі рабіць колгас, значыць рабіць яго сёння, бо час не чакае.
— Позна ўжо. Праз які тыдзень трэба ісці ў поле.
Гудзе сход.

— Запісалася ў колгас дваццаць два. Тут прысутнічае восемнаццаць,—абвешчае старшыня сходу.

— Я прышла, каб выпісацца.

— Хто там хоча выпісацца?

— Я—Сымоніха.

— А Сымон пра гэта ведае?

— Няхай сабе ведае, ці ня ведае, а я заяўляю.

— Ну, што-ж, сілком ніхто трымаць ня будзе.

— І я таксама не магу састаяць,—заяўляе стары Анісім.

— А вы, дзядзька, чаму ня можаце састаяць?

— А так, што слабы здароўем і хачу памерці ў сваёй хаце.

— Дык-жа з хаты вас ніхто чапаць ня будзе.

— Не, я не пайду. Няхай запісваюцца ўсе, дык пры канцы і я. А да суседа: ня будучь чапаць... Кось, кось пакуль у аглоблі.

— Таварышы, нікага высялення з мястэчка вас ніхто рабіць ня будзе. Мы аб гэтым некалькі разоў казалі: ня слухайце провокацыі. Партыя і комсамол будуць усімі мерамі дапамагаць вам, першым арганізатарам сацыялістычнай гаспадаркі ў мястэчку.

— А чаму мы павінны быць першымі, няхай хто другі,—падаў голас той, што „хачу памерці ў сваёй хаце“.

Тут ужо некаторыя з маладых колгаснікаў ня ўтрымаліся:

— Ідзі ты, дзядзька, на сваю печ і не раскідай нам справы.

— Ну дык і пайду.

— Ідзі.

Стары не пайшоў. Ды ніхто, апрача Сымоніхі, не пакінуў сходу. Аднак, у колгасе з дваццаці двух чалавек засталася дваццаць.

— Таварыш землямер, нарысуйце на дошцы плян зямельнага участку.

— А мы ведаем. За рэчкаю.

— Нічога, няхай нарысуе.

У землямера ёсць некалькі плянаў на паперы. Адзін з іх ён дае патрымаць і, відаць, з яго крэйдаю пераносіць на дошку.

Шчыльней згуртаваліся колгаснікі каля дошкі. Наперадзе сядзіць, прыжмурыўшы вочы, Ціхон. Углядаецца стары ў тыя рыскі, якія выводзіць землямер, думае, і яго фантазія таксама рысуе плян.

У гэты час да стала падышоў малады рослы ў вайсковым шынэлі хлапец.

— О-о-о... Дзяніс.

Ціхон падняў галаву, глядзіць, не пазнае свайго сына. Дзяніс адразу пазнае бацьку, проста па шапцы, па кашушку. Вітаецца з усімі, нарэшце з бацькам. З усімі вітаўся па вайсковаму, браў пад казырок. Узяў і бацьку. Але тут-жа нагнуўся і, па ранейшай прывычцы, пацалаваў бацьку ў руку.

Такая радасць, якую адчуваў цяпер Ціхон, рэдка бывае. Старшыня Райвыканкому нядаўна ў гэтым раёне. Дзяніс бачыць першы раз, але чырвонаармейскі шынэль падбэдзёрыў і яго.

— На пабыўку, таварыш?

— Так, на пару дзён.

— Гэта твой бацька,—паказвае старшыня на Ціхана.

— Так.

— Падрывае нам усю работу. Ня ведаем, што з ім рабіць.

Ціхану гэты жарт старшыні спадабаўся. Ён з лёгенькай усмешкай глянуў на старшыню і зараз-жа апусціў вочы, бо цяпер усе глядзелі на яго.

— Комсамалец?—пытае старшыня Дзяніса.

— Кандыдат партыі.

Ціхан расьпе. А ў думках: „от псяга і не напісаў“.

— Далёка дзе служыш?—пытае старшыня.

— Я дэмабілізаваны. Цяпер працую ў рэдакцыі.

Землямер глянуў на Дзяніса, пасля зрабіў на дошцы яшчэ некалькі рысак і далажыў.

— Ну вось прыблізна ў асноўным плян участку.

За рэчкаю, насупраць сядзібы Ясіноўскага, на лепшым кавалку зямлі напісана: 170 га. Гэта пад яравыя засеў. Увосень плошча пашыраецца ў бок балота.

— А калі ў нас будзе не дванаццаць, а трыццаць сем'яў?

— Тады яшчэ лепш: тады займаецца ўся плошча да самага лесу.

— А калі будзе 100 сем'яў?
— А тады займаем і на гэты бок рэчкі.
А тут малавата будзе зямлі. Калі-б далучыць сюды Драз-доўскія хутары, а тады-б выйшла якраз.

— О, іх цяжка паварушыць гэтых хутаранцаў,—падаў голас Ціхан.

— Нічога, паварушым, дзядзька,—адказвае старшыня. Я думаю што колгас іх суме паварушыць, як сьледуе.

— Вучастак зямлі добры, няма чаго казаць, а вось аб'езд дрэнны. І далёка і грэбля паскудная.

— Дык вось я хачу сказаць далей,—зварочваецца землямер,—сёлета-ж мяркуецца асушка балота. Гэтая дуга рэчкі, якая падыходзіць да гароду Ясіноўскага, дзе, значыць, будзе комбінат, выпрамяеца. Адносіцца далей.

— Як, адносіцца рэчка?

— Так, будзе пракапана новае русло. А ў прыемку мы маем новую грэблю, якая будзе ісьці ад камбінату, проста на ваш колгасны выхад. Значыць, тут-жа будзе пабудаваны новы мост.

— І гэта будзе зроблена на працягу гэтага лета,—азначае старшыня.

Шмат яшчэ гутарылі аб пляне. Разрасталася творчая фантазія маладых колгаснікаў, Толькі некаторых брала сумненьне па-конт балота:

— Кажэце, балота? Хоць сенажаць і паша дрэнная, але ўсё-такі ёсьць, а тады можам застацца і бяз сена і бяз пашы.

Тут узяў слова Дзяніс.

— Я, таварышы, за свой кароткі час прабывання ў рэдакцыі два разы выяжджаў на раён, дзе зроблена мэліярацыя. Тое, што там пасля асушэньня вырастае за адзін год, дык старое балота не дало-б таго за пятнаццаць год.

І Дзяніс даў малюнак буйных зялёных аўсоў, вікі.

— Касю не павернеш. Паехаў я, калі была ўборка. Такое тушчынні коп найлепшых харчоў я ня бачыў.

Слухаюць колгаснікі. Калі-б можна было ў гэты момант сфотографавань іх уяўленьні, мы ўбачылі-б: аднаго сярод густых коп вікі з аўсам, другога з возам вікі па новай дарозе, трэці стаіць з возам каля свайго невялічкага гумна і думае, як яго ўціснуць у дзьверы, чацьверты складае вялікі стог, пяты вялікую адрыву і г. д.

А вось адзін з іх шосты, ці дванаццаты, гэта ня важна, падаў голас:

— Ну, а калі ўсё мястэчка пойдзе ў колгас, дык як мы тады будзем дзяліць зямлю?

— Ха-ха-ха!—выбухнуў сьмех. Адзін хлапец дык траха не зваліўся з табурэткі.

— Чаго ты пакаціўся!—закрываў ня яго гэты чалавек.

А Ціхан зварочваецца да яго:

— Колгас-жа, ён не падзяляе зямлі, а злучае каб значыць у адно.

— Ну, дык я ведаю. Гэта ўсё ў адно месца?

А той малады з табурэткі:

— Зямлю-ж не пацісьнеш так, як сьнежку. Разараў межы, вось табе і ў адным месцы.

— Ну, дык я ведаю. Але гэта будзе такі кавалак?

— А ў саўгасе як?—задае пытаньне Ціхан.

— Я ведаю...

— Нічога, дзядзька. Кавалак зямлі вызначаны. Пачынайце гуртам, колектывам працу.

Падняўся той, што „ў сваёй хатцы памерці“.

— Я слухаў тут... і так што скажу, як гласіць мая галава.

Калі так яно ў парадку пойдзе, як тут казалі, тады і я застаюся.

— А вы-ж выпісаліся,—адказаў адзін.

— А я прашу, так што, назад упісаць.

— Няхай сам дасьць расьпіску, а то будзе па дваццаць разоў выпісвацца.

Дзядзька з крыўдаю адказвае:

— Добра табе гаварыць пра расьпіскі, калі ты граматы.

А мяне хто вучыў?

Далей зварочваецца ён да старшыні:

— Таварыш старшыня, так што я няграматы і прашу вас даць за мяне расьпіску.

— Добра, дзядзька, я за цябе паручаюся,—адказаў стар-

шыня.

— Прымаем—зварочваецца ён да колгаснікаў.

— Прымаем—адказалі хорам.

І ў гэтым простым галасаваньні кожны адчуў магутную сілу колектыва.

Назва яго—Комунар.

— Тады ўпішаце і мяне,—адазваўся адзін моцы сярэднячок

Марчук, калі комунараўны скончылі сход.

Пытаньне з Марчуком засталася адчыненым.

Позьнім вечарам выходзілі з памяшканьня Райвыканкому трынаццаць маладых колгаснікаў-комунараўцаў.

— Дык колькі-ж гэта нас? Здаецца трынаццаць.

— Трынаццаць.

— От на яго дзіва, няхай-бы адным больш альбо адным менш.

— Чаму?

— Лічба такая.

— Плюнь на забабоны.

— Ды яно-ж так, але народ пачне выдумляць штукі.

— Няхай выдумляюць. А мы арганізаваліся і пачынаем, што выйдзе з іх сьмеху.

Месяц скрыўлена паглядаў з-за цвінтару. У ім, відаць, адбіўся настрой тых, хто трывожна тупаў па мястэчку і чакаў вестак са сходу: „колгас раскідаўся“ і пачуў „колгас ёсьць“. Імя яму—Комунар.

Няпрыемая сёньня „лічнасьць“ у местачковага месяца.

— Бачыш, як скрыўлена паглядае ён.

— Гэта паглядае Ясіноўскі,—жартуе малады комунаравец.

Слова „Комунар“ абляцела ўсё мястэчка.

Адзін Сайка балагол закінуў яго ў хат дзесяць.

Комунар!

Комунар!

Трынаццаць!

Трынаццаць!

Гарэла газавачка ў варажбіткі Аўдолі. Тры жанчыны схіліліся над ёю.

— Скажэце, бабулька, як яно будзе?

Варушыцца старая на прымурку:

— Што, ня чую, галубкі...

— Скажэце нам пра жыцьцё.

— Ня чую, галубкі.

— Пра жыцьцё.

— Ня чую, галубкі.

— Пра жыцьцё.

— Ня чую і ня ведаю, галубкі мае.

Адна палажыла кавалак сала. Бабулька пашавялілася і дастала з пачоркі карты.

— Ён трынаццаць чалавек бабулька.

Марудна раскладаюцца карты. Трасуцца рукі. Шавеляцца губы.

— Трынаццаць, кажэце... так і паказвае. Нічога ня будзе.

Трынаццаць, ды яшчэ на сыходзе маладзіка... Нічога ня будзе.

Усё будзе добра—шыпела старая баба-варажбітка.

А ў хатцы, у невялікім гурце сям'і і яшчэ трох колгаснікаў разьвіваліся гутаркі сходу. Расказвалі Дзянісу пра ўсе местачковыя павіны, пра тую брахню, якая сыпелася на іх, арганізатараў колгасу, на Камітэт, пра тое, як Ясіноўскі ходзіць і сябруе з Іванам Падзеньнікам, з Сымонам.

— Спачатку ўсе казалі: „гэта яўрэі хочуць выкінуць хрысьціян у колгас, каб самім застацца ў мястэчку... „А сам, нябось, з нэпманамі сяброўства трымае“.

— Пазабіраюць,—кажа,—лепшыя гароды. Комбінат заграбае вакол сябе лепшую зямлю. Ён будзе выгада, а нам злыбеда.

— Гэта пра злыбеду ня ён казаў, а Іван.

— Ну, а Івана хто навучыў? Думаеш сам Іван такое выказвае?

Ён цягне тую нітачку, якую даў Ясіноўскі. А дзядзька адказвае Івану: „А які ў мяне ці ў цябе гарод? Калі-б прышлося выкапаць упоперак магілу, дык і ня хопіць. Мёртваму ня хопіць, а ня тое, што жырому“.

— Ясіноўскі часта і да мяне пад'яжджаў—дадае Ціхан. Трэбуй,—кажа—зямлі з саўгасу. Напішы сыну, каб з Чырвонай арміі нашкіраў.

— Цяпер, як пачалі вазіць бярвеньне на гарод, дык ён і апусьціў галаву.

— Сьмешна выйшла ў яго з Сымонам. Частаваў, частаваў таго, пазычыў хамут, а як убачыў, што той прывёз бярвеньне на гарод, дык на другі дзень паслаў хлопца сыскаць. А мы яму кажам: не аддавай пакуль што, вазі бярвеньне, а пасля аддасі. Дык ён нешта з тыдзень вазіў.

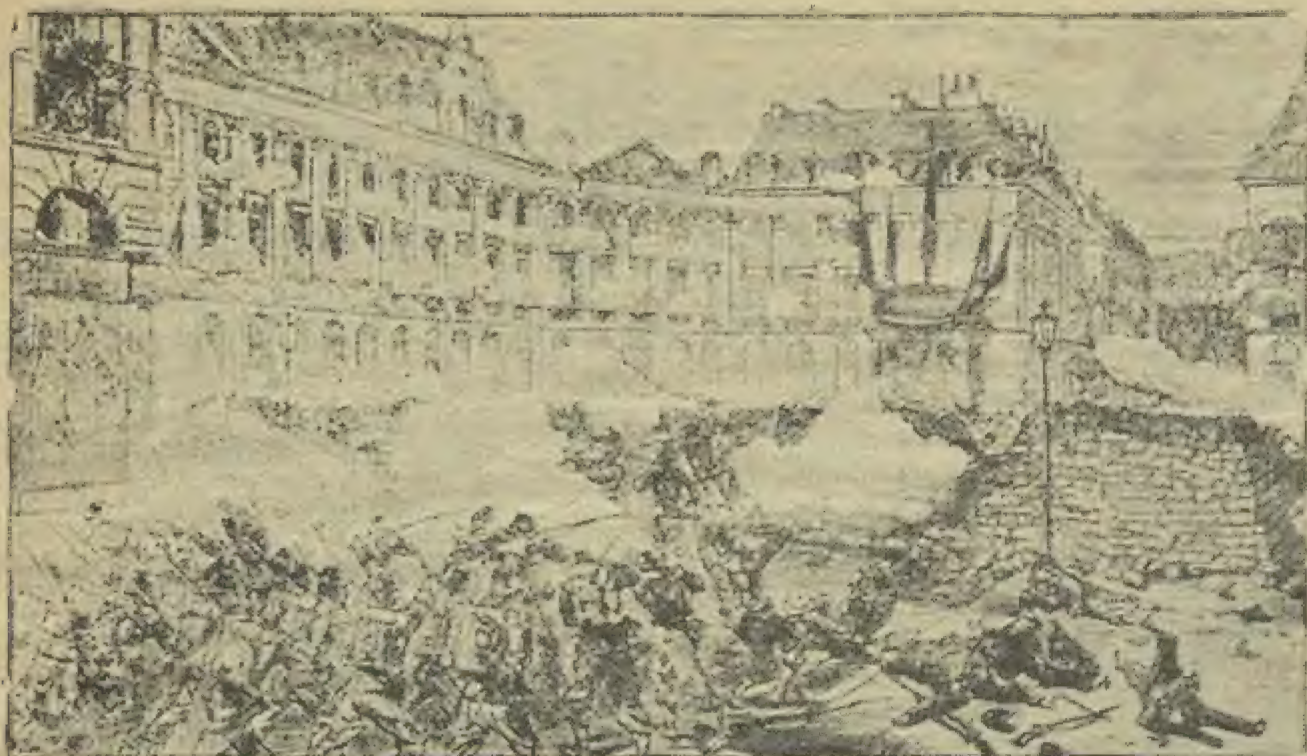
Шмат аб чым расказвалі Дзянісу, а Дзяніс ім.

Вячэрала.

І трэба-ж гэтай маці, зафарбавала чарніцаю і паставіла на стол пляшку. А Дзянісу наліла ў кубачак чаю з жалудоў.

А назаўтра чарнілі падкулачнікі Ціханаву хату. Падгледзілі ў вакно. „Колгаснікі гуляюць, радахтар Ціхонаў кубкам п'е... Як бачыш спалошчуць гэты колгас“.

На другі дзень сакратар райкому партыі пытаўся ў Дзяніса. Дзяніс расказаў як было.

Людзі, якія штурмавалі неб

Нарыс Л. Клімчука

АБКРУЖАНЫ нямецкім войскам Парыж памірае з голаду. Конскае мяса лічылася раскошай. Елі сабак, кошак, пацую. Пры 17 градусным марозе прыходзілася гадзінамі выстойваць у горадзе, каб атрымаць галодны паёк. Паміралі дзеці ля высахлых грудзей. Дровы цаніліся на вагу золата. Рабочыя, страціўшы ўсякія заробкі, вымушаны былі прахарчавацца толькі на тыя мізэрныя грошы, якія яны атрымлівалі, як нацыянальныя гвардзейцы.

Не на многа лепш было становішча служачых. Сьмяротнасьць у Парыжы павялічылася ў 10—15 разоў.

А як раз гэтага і хапеў буржуазны ўрад „нацыянальнай здрады“, — каб заключыць мір і прыдушыць рэволюцыйны Парыж.

Узбураныя народныя масы даюць волю сваім думкам у парыжскіх клябах.

— Комуна! Комуна!

На комуна ўсе надзеі. Комуна здолее ня толькі прарваць прускую аблогу, але і знойдзе схаваныя спэкулянтамі, буржуямі і манахамі хлеб і продукты. Комуна выратуе Парыж, а з ім і ўсю Францыю, — вось аб чым гаварылі на сходах, вуліцах, клябах, майстэрнях.

А тым часам буржуазія рашыла пакончыць з Парыжам. гэтым рэволюцыйным вулканам, горадам бунтароў, выкарчаваць яго незалежнасьць і правадырства над усёй Францыяй.

Ня сьпіць і Парыж. З часу капітуляцыі перад прусакамі Парыж амаль цалкам належаў нацыянальнай гвардыі, жкая зьяўлялася вялікай сілай і пры тым пролетарскага характару. Ужо 24 лютага 1831 году, калі меркавалася, што ў гэты дзень прусакі ўвойдуць у горад, па закліку Цэнтральнага камітэту нацыянальнай гвардыі, зьявілася 40 тысяч гвардзейцаў, гатовых сваім жыцьцём заплаціць за недатыкальнасьць да Парыжу.

Нацыянальная гвардыя падмацавала свой уплыў законам

Адпраўка лістоў палонным комунарам.

400 гармат, адлітых у свой час на народныя грошы, сабраныя на падпісы. Гэтыя гарматы былі зараз сабраны ў рабочай ваколіцы Парыжу на Монмарце.

Старшыня ўраду „карлік-нагвара“ Цьер, загадвае сваім генэралам адабраць гарматы ў нацыянальнай гвардыі. Ледзь золак 18 сакавіка, 3000 чалавек пад камандай генэралаў Леконта і іншых, ніх прабраліся на Монмартр і на хвіліну захапілі гарматы. Але каравул пасьпеў узняць шум, жанчыны, якія ў гэты раньні час хадзілі ўжо заняць сваё месца ў чарзе за мала-

ком, пабеглі будзіць сваіх мужыкоў. Узьняўся страшэнны лямант. Гэтыя тры тысячы ўрадавых войск апынуліся ў палоне ўзрушанага натоўпу. Мужчыны, жанчыны і дзеці — усе ўзялі ўдзел у абароне заваёў нацыянальнай гвардыі.

Гарматы былі адваяваны назад, а разам з тым парыжскі пролетарыят перамог у гэтую раніцу буржуазію, якая пасьпешна ўцякала ў Вэрсаль, каб адтуль рыхтаваць крываваую ласьню Парыжу — гэтаму гораду бунтароў.

Яшчэ да гэтага гістарычнага дня, — 5 сакавіка, мы чытаем, у пачаўшай зноў выходзіць газэце бунтароў — Пер-Дзюшэн, наступны характарны па сьледзе вобразнага пераконаньня артыкул:

„Цярпець галадоўку, праліваць сваю кроў, выніць да дна свой сорам, усяго гэтага мала: нам трэба яшчэ заплаціць за тры кватэрных тэрміны.

Ужо больш шасьці месяцаў мы нічога не вырабляем, не прадаём.

Чым-жа мы заплацім за гэтыя тры тэрміны?

Мы ня будзем плаціць за іх.

Дарэмны ўсе патугі біржавікоў; дарэмна судовыя прыставы будуць працаваць і ўдзень і ўночы, дарэмна трыбуналы прыслужываюць ад досьвітку да ночы, дарэмна вайсковыя суды выносяць свае страшныя прысуды, дарэмна брэтонцы Трашу і салдаты Шанаі набываюць свае стрэльбы.

Мы не заплацім...

З сьцяны ня выціснуць масла; з пустых касаў зруйнаванай Францыі ня выцягнуць чатырох мільярдаў кватэрнай платы, якімі штогод узбагачаюцца дармаеды капіталу.

Мы не заплацім...

Нават шпіёны Цьера, якія затаіліся ў Парыжы, нават корэспондэнты рэакцыйных газэт вымушаны былі адзначыць, што паўстаньне 18 сакавіка было сапраўды паўстаньнем усяго працоўнага Парыжу, супроць здрадніцкай буржуазіі.

Вось дваццаць васьмае сакавіка. Дзесяты дзень перамогі Парыж паслаў сваіх дэлегатаў у Комуна.

Бязупынным струменем рухаюцца батальёны з музыкай наперадзе. За імі ідуць члены комуны, якіх выбіральшчыкі пад барабанны грукат адпраўляюць у Ратушы на першае паседжаньне Комуны.

Вось Монмартцкія батальёны. Барабаны б'юць паход. Уперадзе ідуць пяць чалавек, ствараючы адну шарэнгу: пяць членаў комуны, абраных 18 акругай.

У натоўпе чуваць:

— Падымі хлапчука майго ўверх, няхай і ён таксама пабачыць. Гэткія дні павінны адбіцца ў памяці на ўсё жыцьцё.

І сапраўды.

Вуліца Рыволі, колькі хапае вока, поўная мундзіраў, сьцягаў. Музыка грывіць адусюль. Дзесяць, дваццаць, сто батальёнаў праходзяць, уліваючыся ў шматкаляровае мора сьцягаў, якія бурліва нясуцца па плошчы Ратушы.

Як радасна грывіць музыка. А гэтыя, шырока разяўленыя ірты, якія крычаць марсэльезу... Гэтыя чырвоныя сьцягі з залатою махрай, гэтыя кукарды з чырвоных істужак на шытках падобныя пучкам чырвоных кветак.

Перад ратушай, на трыбуне, накрытай чырвоным драпаваньнем, вакол вялікага стала засядаюць члены Цэнтральнага камітэту нацыянальнай гвардыі ў чырвоных шалях з срэбнай махрай.

Тротуары перапоўненыя народам.

А яшчэ-ж учора на вуліцы Перамогі былі барыкады, гарматы, і вартавыя падазрона аглядалі грамадзян.

Сьвёння ўсё зьмянілася.

Зьнік ранейшы ваяўнічы выгляд. Ня відаць больш барыкадаваў. На дахах поўна людзей. Хлапчукі абляпілі карнізы. Сонца асьвятляе, надае вялізарнае відовішча.

Яно пераліваецца на шытках і на залатых або срэбных галунах афіцэраў, залівае хвалямі асьляпляючага сьвятла сьцягі ўсіх батальёнаў.

Натоўп крычыць, паяе, раве, бурліць. Што ён паяе?

Марсэльезу...

Што ён крычыць?

Няхай жыве комуна!

Калі Цэнтральны камітэт абвясціў імёны абраных у комуна, калі гарматы залі раптам узрушыў увесь горад, з тысяч грудзей пачуўся крык, які славіў рэспубліку і комуна, крык поўны гэткага энтузіязму, гэткага аднадушша і рашучасьці.

што яго яму пры

Сто т Людзі н

Але і мела сам перамогі туючай вала і

готовых Кому кат арты багата д

забясьпе дзейна і закладзе замяніла

усе грам муна адл аналізава і заводы

радала р тым, каб рабачы і пры т

чым вок Рэвол У розн Ліёне, Т комуны, прыдуш

скам. Маўч рыжу в абклаў адтуль а

не даход вінцы. Д пляраў салью ўра

мацы аб навалі і комунар

людзей. Кому зьвяртае з адозва

фэст да „Брат шыя інта

чаго пат вызвален таксама, хоўнага

што яго не забудзе ніхто з прысутных на гэтым сьвечце, хоць-бы яму прышлося жыць стагодзьдзі.

Сто тысяч стрэльбаў падняліся над сотняй тысяч галоў. Людзі на плошчы кляліся перамагчы або памерці...

Але перамагчы было вельмі цяжка. Парыская Комуна ня мела самага галоўнага, што гэтак патрэбна для канчатковай перамогі. Ня было належнай партыі, цэмантуючай волі, якая-бы злучыла ў адно, групавала і цэмантавала сотні тысяч працоўных, гатовых памерці за жыццё камуны.

Комуна, якая жыла і працавала над грукат артылерыйскай страляніны, усё ж зрабіла багата для парыскага пролетарыяту. Комуна забяспечыла пэнсыяй кожнага свайго гвардзейца і яго сям'ю. Яна спыніла продаж рэчаў закладзеных у лёмбардзе. Старую армію яна замяніла міліцыяй, да якой павінны належалі ўсе грамадзяне, здольныя насіць зброю. Комуна аддзяліла царкву ад дзяржавы, нацыяналізавала маемасьць духавенства. Фабрыкі і заводы, пакінутыя буржуазіяй, комуна перадала рабочым організацыям. Комуна пачала працаваць над тым, каб зрабіць асьвету даступнай для шырокіх масаў, каб сам рабочы і селянін атрымаў тую самую адукацыю, як і багачей, і пры тым дармова, бо навук ня менш патрэбна для жыцця, чым вока для зроку.

Рэволюцыйны рух пачаў распаўсюджвацца за межамі Парыжу. У розных гарадох: Марсэлі, Ліёне, Тулузе організоўваюцца камуны, якія праз некаторы час прыдушваюцца ўрадавым войскам.

Маўчыць адарваная ад Парыжу вёска. Урад, як мага, абклаў блёкалай Парыж, каб адтуль аніводнага слова праўды не даходзіла ў французскія провінцы. Дзесяткамі тысяч экзэмпляраў распаўсюджвае з Версалу ўрад хлусьлівыя проклямацыі аб тым, што бандыты апанавалі Парыж, што бандыты-комунары б'юць і рэжуць там людзей.

Комуна з гэтае прычыны зьвяртаецца да сялян Францыі з адозвай: якая завецца: „Маніфэст да вясковых рабочых“.

„Брат, цябе ашукаюць. Нашыя інтарэсы адны і тыя-ж. Тое, чаго патрабую я, хочаш і ты:

вызвалення, якога я дамагаюся,—гэта тваё вызваленне. Табе таксама, як і мне, не стае свабоды, адпачынку, разумовага і духоўнага жыцця. Ты і я—мы ўсе яшчэ нявольнікі жабрацтва...

Вось ты стары, ты ўвесь час працаваў, аднак, ты не багаты і ў цябе на старасьці год няма нават кавалку хлеба. Уся твая ашчаднасьць пайшла на выхаваньне дзяцей, якіх у цябе забірае рэкруцкі набор ці якія, ажаніўшыся, у сваю чаргу, будучы жанатымі, будуць клапаціцца, каб прахарчаваць цябе. Апусьціўшы галаву, пойдзеш ты ад дзьвярэй да дзьвярэй жабраваць, што цябе так зьневажае. Гэта несправядліва, брат селянін, хіба ты не разумееш гэтага? Калі-б праўдзіва было тое, што ўласнасьць вынік працы, ты быў-бы ўласнікам: ты-ж столькі працаваў! Ты валодаў-бы тэй маленькай карткай з садамі і з гарадамі, якія зьяўляліся тваёй марай, запалам твайго жыцця. Але ты ня змог набыць гэта.

Гэта несправядліва! Вось чаму Парыж паўстае, пратэстует і патрабуе зьмены законаў, якія даюць у рукі багатых усю ўладу над працоўнымі.

... Парыж хоча зямлі—для сялян, сродкі вытворчасці—для рабочых, работы—для ўсіх.

Плады зямлі тым, хто яе абрабляе.

Няхай ня будзе больш ні надта багатых, ні надта бедных.

Няхай ня будзе большні работы без адпачынку, ні адпачынку без работы.

Гэта—мажліва! Для гэтага патрэбны толькі добрыя законы, якія і зьявіцца тады, калі працоўныя не захочуць больш, каб гультай ашуквалі іх.

Вам ясна цяпер, што справа Парыжу—ваша справа. Калі Парыж падзе, яро жабрацтва застанецца на вашай шыі, яна ў спадчыну застанецца вашым дзецям.

Дапамажэце Парыжу атрымаць перамогу і, што-б ні здарылася, добра запомніце гэтыя словы, бо рэволюцыі будуць адбывацца да таго часу, пакуль ня будуць здабыты:

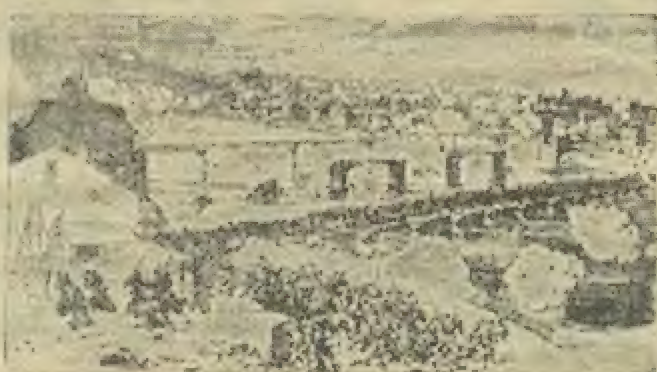
Зямля—сялянам

Заводы—рабочым.

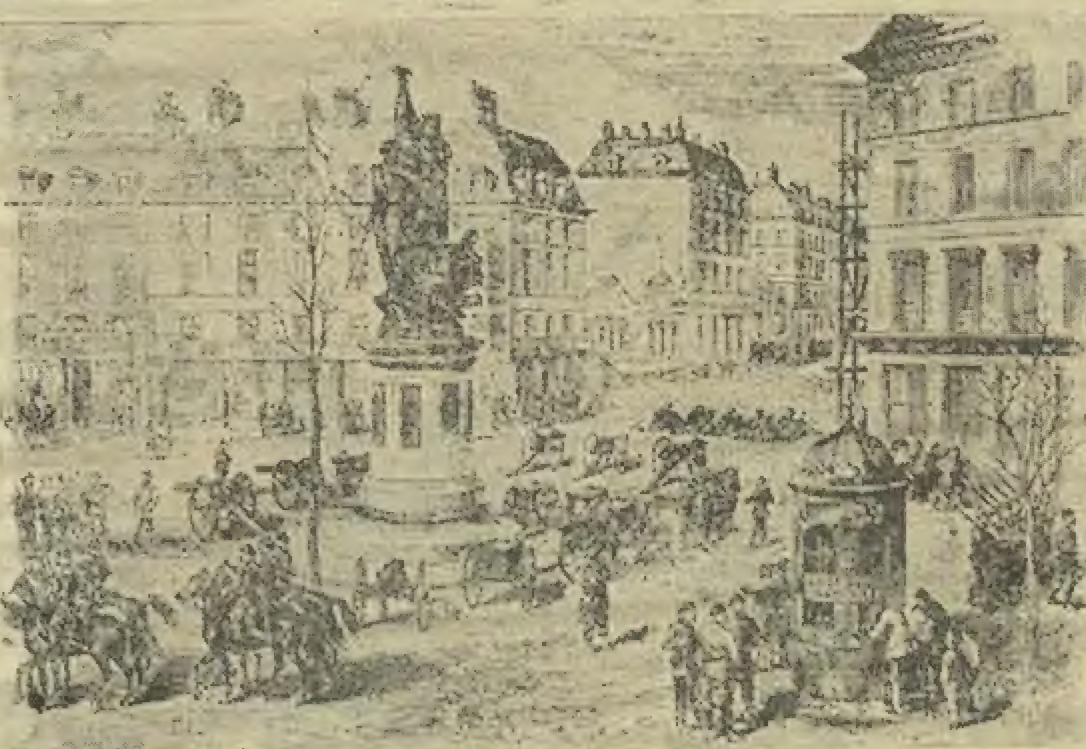
Работы—ўсім.

І „што-б ні здарылася“—і хоць парыская комуна была на час прыдушана, яна зноў адраділася ў 1917 годзе пад тым-жа самым загортаваным у змаганьні чырвоным сыягом

на другой зямлі і другой дзяржаве для таго, каб пад кіраўніцтвам вялікага Леніна стварыць вольны Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Адступленьне арміі Комуны на мосьце Аньера.

Барыкада на пляцы Клішы

Ц Ъ В І К

Ён помніць—

Калісьці ў далёкія годы Яго на вялікі завод прывязлі.

І... разам з машынамі ў гэтым заводзе

Ён бачыў магутнае працы разьліў.

І кожную хвілю магутнае цела

Давіла на цвёрдае цела цвіка.

І ў працы машыны ўпэўнена, сьмела

Ён стрымліваў колаў жывы перакат.

І можа таму, што ён чуў сваю сілу

У рокаце, грозных і гордых станкоў,

У працы разгоннай—

Заводу машынам

Сваю нявыказную лёс ён любіў.

Ён помніць той час—

Пустыром, карпусамі

Ішлі туманы і брадзіла імгла...

Тады пазнаёмілася з цвікамі

І з ім пазнаёміла іржа.

І ён сумазаў на разгоне вялікім,

Па працы разгоннай і песнях машын,

Станкох, дзе былнэг і самотны і дзікі

Жалезнае цела заводу глушыў.

Як новыя дні у разгоне няспынным

І зноў аднавілі магутны завод,

Ён бачыў у новым уздыме машыны

І стружкі і іскры жалезных парод.

Пад вуліцы шумы,

Пад лязгат трамваю,

Пад говар машыны

Ён людзям казаў:

„Я ледзьве трымаю,

Я ледзьве трываю,

Мяне загубіла іржа.“

„Я працы жадаю, таварышы людзі,

Ды толькі хвароба зламала мяне“.

А людзі пачуюць,

І людзі забудуць,

І кожны няўважліва цвік абміне.

Бяз зьмены за працаю дні прабягалі.

Аднойчы машыне сьпявалі пасы:

„Рыхтуйся, сягоньня прыходзяць брыгады

Завод аглядаць, аглядаць карпусы“.

І людзі прышлі да яго...

і прысталі.

З іх кожны памацаў

І кожны сказаў:

„Ён ледзьве трымае,

Ён ледзьве трымае

Яго загубіла іржа“.

І ў домне вялікай,

І ў домне высокай

Куды высыпалі нарэшце цвікі,

Ён жыў невялічкаю кропляю сока

У целе пякучай жалезнай крыві.

А. Куляшоў

Поэзия

НАЦЫЯНАЛ-ДЭМАКРАТАМ

Мы—
кляса перамог,
і творчы
свой уздым
пад бураю эпох
загартавалі
мы.
Гісторыя
за нас!..
А вы?!..
што варты вы?!..

Ля нашага стэрна
надзейны стэрпавы.
Ён—рабочай клясы сын,
у ім—
мільёны сіл,
Мільёны
моцных рук,
яго—
магутны рух.
Зямлю
старых руін
прыгнёту
і маны
Сягоньня
робім мы
Краінаю машын.
І
побытаў сівых
больш
не патрэбна нам.

Тут—
бацькаўшчына ўсіх,
хто
век працуе сам.
Зямлю,
дзе смутак жыў,
мы
зmusілі ажыць.
Балотных
нетраў скарб
мы
зmusілі паўстаць,
прымусілі зарэць
бзлотных
нетраў скарб,
а сілу
вольных рэк
пакорна працаваць.
Стары
паганскі міт
мы
выкінулі ў хлам,
ні пан,
і не найміт
яго
ня верне нам.
Таму,
каб разарваць

строй
нашых перамог,—
узброілася „раць“
на
сьметніку эпох.
І што пра іх сказаць?—
Імкнуліся
яны
Краіну
адагнаць
на
рэйкі Скарыны.

Магільных
спраў найміт
хацеў
у буры дзён

Тодар Кляшторны.

крывёю затапіць
здабытае жыццём.
Крывавай
помсты гру
ён
зноўку рыхтаваў,
ён
творчасць
нашых рук
авансам прадаваў.

За гэты вось
аванс,
за справу
ваших дзей

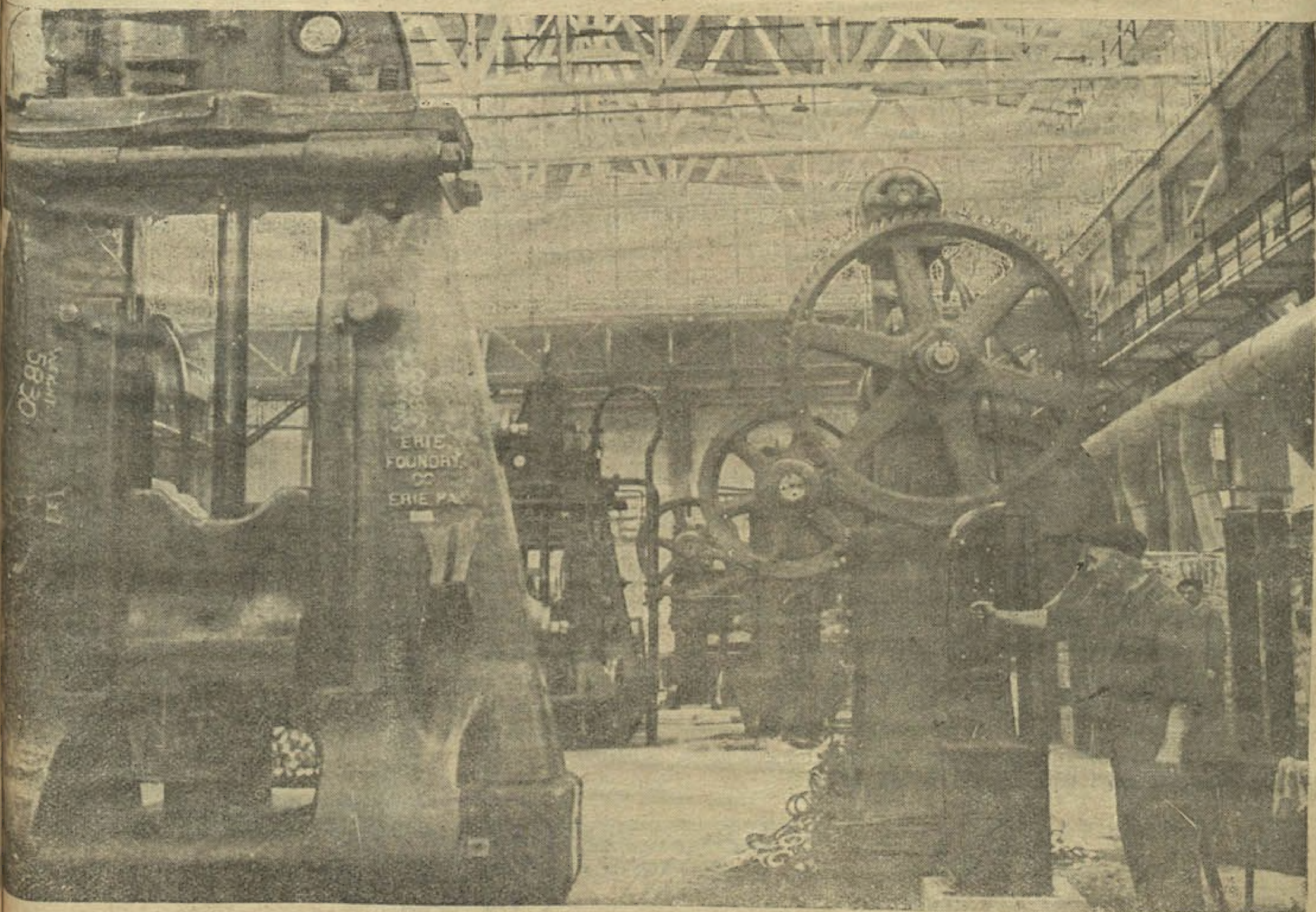
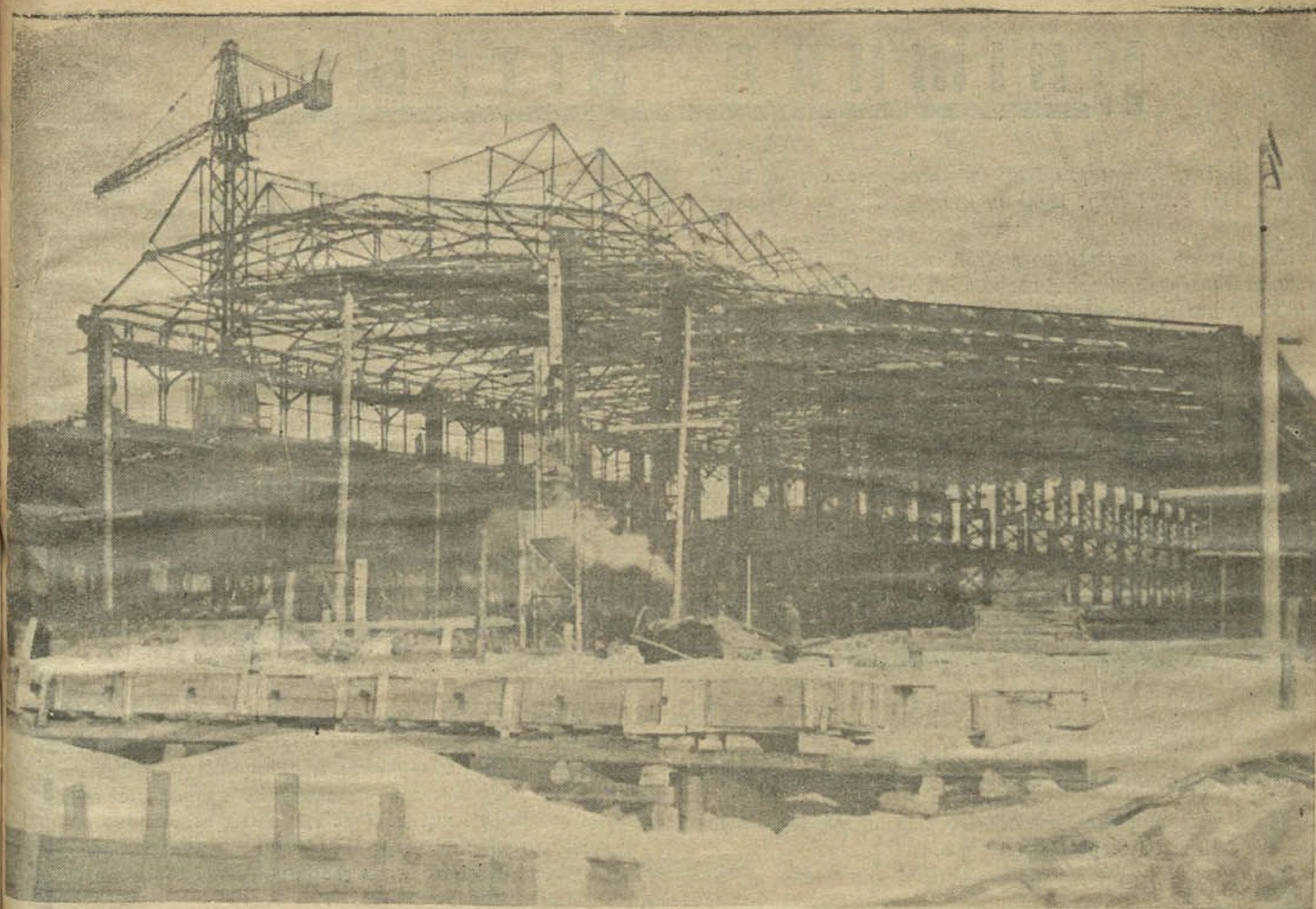
Мы
(мільёны нас)
вам
скажам
кожны дзень:
— Ну, так,
панове,
так,
за нацыю вы...
што-ж!?..
А хто
нібы жабрак
Вільгельму клянчыў,
хто?!..

А хто,
скажэце нам,
у краме
чорных спраў
фашыстым
і панам
краіну прадаваў?
Брыда!..
Ідзеце вон
магільных
спраў майстры,
ня вам
рашаць таго,
што
вырашылі мы!..

Вы
несьлі нам штыхі,
гарматных
громаў гру.
У вас
і папа Пій
напэўна Беларус?..
Ён
так-жа супроць нас
заўжды
паслаць гатоў
прадажнага Хрыста—
страшылішча вякоў.
Ды
ўсіх такіх
сьвятых

Мы
выкінулі ў хлам.
Тут—
бацькаўшчына ўсіх,
хто
век працуе сам.
Гісторыя
за нас!..
А вы?!..
нікчэмнасьць тут!..
Мы
(мільёны нас)
падпішам вам прысуд.

Менск.
8 сьнежня 1930 г.

Расъце і мацнее Савецкі Саюз—бацькаўшчына пролетарыяту

КНИЖНАЯ ВІТРИНА

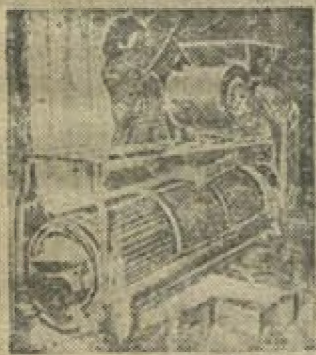
Міх. Шмідт.—Авангарду быць у аванг рдзе сяўбы. БДВ. Менск. 1931 г. 34 стар. Цана 10 кап.

Пасьпяховае правядзеньне другой бальшавіцкай веснавой сельскагаспадарчай кампаніі гэтага году з сапраўдным рэволюцыйным запалам, на падставе творчага ўздому працоўных мас

рашучага наступленьня на кулака і ліквідацыі яго як клясы на базе суцэльнай калектывізацыі,—справа выключнай палітычнай важнасьці. Таму ўся работа вясковых партыйных і комсамольскіх ячэек павінна быць падпарадкавана гэтай асноўнай задачы.

Аўтар брошюры вызначае асноўныя задачы партарганізацыі ў часе другой бальшавіцкай вясны, навокал якіх павінны быць мобілізаваны колгасныя і бядняцка-серадняцкія масы.

Міх. Шмідт
**Авангарду быць у
Авангардзе сяўбы**

Беларускае Дэмакратычнае Выдавецтва • 1931

Зьмешчана тут і пастанова ЦК КП(б) Беларусі аб падрыхтоўцы да веснавой пасеўнай кампаніі 1931 г.

„На фронце калектывізацыі“—зборнік артыкулаў. БДВ. Менск. 1931 г. 56 стар. Цана 10 кап.

Гэта кніжка зьяўляецца зборнікам артыкулаў, якія папярэдне друкаваліся ў расійскіх кругабежных выданнях. Тут зьмешчаны: „Новы прыліў у колгасы і клясавае змаганьне“—Д. Лур'е, „Мацней пролетарскае кіраўніцтва калектывізацыі“—перадавая „Правды“, „Саўгасы на змаганьне за новы ўздым колгаснага руху“—Міх. Набокаў і „Тактыка шкоднікаў у пытаннях калектывізацыі“ Я. Нікуліхіна.

Артыкулы брошюры падкрэсьліваюць неабходнасьць актыўнага пролетарскага кіраўніцтва справай калектывізацыі, падкрэсьліваюць вострась клясавага змаганьня, якое няўнікнёна суправаджае працэс перабудовы сельскай гаспадаркі на сацыялістычны лад.

Апошні артыкул Нікуліхіна ўскрывае шкодніцкую тактыку Кандрацьеўцаў у пытаннях будаўніцтва саўгасаў і калектывізацыі.

Т. Левігаў—Сельсавет тварам да колгасаў. БДВ. Менск. 1931 г. 98 стар. Цана 17 кап.

Ва ўмовах новага пэрыоду, ва ўмовах суцэльнай калектывізацыі вёскі і ліквідацыі кулацтва як клясы, роля сельскіх саветаў нязьмерна ўзрастае.

Перад нізавымі органамі пролетарскай дыктатуры ў вёсцы пастаўлены вялізарныя задачы. Сельсаветы павінны зьявіцца сапраўднымі штабамі сацыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі і ісьці на чале гэтай перабудовы. Яны павінны быць рашуча павернуты тварам да колгасаў.

У гэтай брошюры досыць шырока аўтар спыняецца на наступных пытаннях: сельсавет—арганізатар колгаснага руху, клясавае змаганьне ў вёсцы, практыка работы сельсавета ў галіне калектывізацыі і чарговыя задачы сельсаветаў.

Кніжка прынясе карысьць нізавым работнікам, пазнаёміўшы іх з асноўнымі задачамі сельсаветаў на новым этапе.

Язэп Падрэцкі—Калектывізацыя і работа з беднотай. БДВ. Менск. 1931 г. 54 стар. Цана 12 кап.

Комуністычная партыя заўсёды надавала і надае вялікую ўвагу арганізацыі батрацтва і беднаты вёскі. Праз арганізаваную работу з батрацтвам і беднотай вёскі мы ўмацоўваем блёк батрацтва і беднаты з сярэдняком супроць кулака, умацоўваем дыктатуру пролетарыяту, умацоўваем саюз рабочае клясы з асноўнымі масамі сялянства вёскі.

Кніжачка Падрэцкага якраз прысьвечана задачам і формам работы з беднотай. На грунце пастановы ЦК КП(б) Беларусі „аб становішчы работы сярод беднаты і далейшых задачах“ аўтар дае шэраг канкрэтных парад, якія дапамогуць нізавому работніку ў стварэньні і кіраваньні групамі беднаты.

Ю. У. Стрэле—Колгасы БССР да зьезду. БДВ. Менск. 1931 г. 70 стар. Цана 20 кап.

Брошура т. Стрэле знаёміць чытача са сьціслым колгаснага будаўніцтва ў БССР. У шэрагу разьдзелаў аўтар паказвае дынаміку колгаснага будаўніцтва, гаворыць аб асноўных выніках першага году масавай калектывізацыі працы. Не забыты арганізацыя працы і пытаньне аб колгасных кадрах.

У канцы брошюры аўтар дае пляны: засеўных плошчаў, арганізацыі спецыялізаваных жывёлагадоўчых і сьвінагадоўчых колгасаў і сіласаваньня на 1931 г.

Брошура зьяўляецца добрым даведчыкам колгаснага руху.

Н. Дарожкін—Хваробы збожжа. БДВ. Менск. 1931 г. 104 стар. Цана 90 кап.

Мінімальныя страты ад хвароб расьлін сельскае гаспадаркі СССР можна лічыць сотнямі мільёнаў рублёў. Таму на вывучэньне хвароб і спосабаў змаганьня з імі павінна быць звернута самая сур'ёзная ўвага.

Кніжка Дарожкіна дае асноўныя весткі аб хваробах пшаніцы, жыта, яўнень, аўса, прача і кукурузы і паказвае спосабы змаганьня з імі.

Аўтар расказвае аб галаўні, іржы, ражкох, мучністай расе, сьнежнай плесні, „п'яным хлебам“, плямістасьці лісьцяў, чорнай плесні ды інш.

У канцы кніжкі даданы табліцы фунгіцыдаў ды іх прыгатаваньня. Ня гледзячы на цяжкасьці мовы гэта кніжка можа быць выкарыстана ня толькі аграномам. Яна прынясе некаторую карысьць і колгаснікам.

БИБЛИОТЕКА
ГОС. ИРКУТСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА

А Д К Р Ы Т А П А Д П І С К А на 1931

НА ШТОМЕСЯЧНУЮ БЕЛАРУСКУЮ ЧАСОПІСЬ
ЛІТАРАТУРЫ, ПЛІТЫКІ, ЭКОНОМІКІ, ГІСТОРЫІ, КРЫТЫКІ

„П О Л Ы М Я“

ПАД РЭДАКЦЫЯЙ: А. СЯНЬКЕВІЧА, П. ГАЛАВАЧА, А. НЕКРАШЭВІЧА, Р. МУРАШКІ, С. РЫЧКОВА.

Х-ТЫ ГОД ВЫДААННЯ

ЧАСОПІСЬ „ПОЛЫМЯ“ ВЫХОДЗІЦЬ ШТОМЕСЯЦ, 12 КНІЖАК НА ГОД, ПАМЕРАМ КОЖНАЯ ў 10—12 [аркушоў. ПАДПІСЧЫКІ, ЯКІЯ ўНЯСУЦЬ ПРЫ ПАДПІСЦЫ ПОўНАСЬЦЮ 10 РУБЛЁў, АТРЫМАЮЦЬ У 1931 Г. ДАРМОВЫ ДАДАТАК—ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКУЮ ЧАСОПІСЬ „УЗВЫШША“ ЗА 1927 АБО 1928 ГОД, ПА ЖАДААНЬНЮ.

НА ВЫПЛАТУ МОЖНА ПАДПІСАЦЦА:

ГАДАВЫМ ПАДПІСЧЫКАМ У 3 ТЭРМІНЫ: ПРЫ ПАДПІСЦЫ—4 Р. 50 К., ДА 1-ГА КРАСАВІКА—3 РУБ. І ДА 1-ГА ЛІПЕНЯ—2 РУБ. 50 НАП.

ПОўГАДАВЫМ ПАДПІСЧЫКАМ У 2 ТЭРМІНЫ: ПРЫ ПАДПІСЦЫ—3 РУБ. 50 НАП. І ДА 1-ГА КРАСАВІКА—1 РУБ. 50 НАП.

УМОВЫ ПАДПІСКІ:

НА 12 МЕС. 10 РУБ.

„ 6 „ 5 „ 50 К.

„ 3 „ 3 „

КОШТА СОБНАГА

НУМАРУ 1 РУБ.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: У АДДЗЕЛЕ ПАДПІСНЫХ І ПЭРЫОДЫЧНЫХ ВЫДААНЬНЯў БДВ (Менск, Савецкая, 79, тэл. 17-12); Цэнтральнай Кнігарняй Белдзяржвыдавцтва (Менск, рог Ленінскай і Савецкай); усімі гарадзкімі аддзяленьнямі Беларускага Дзяржаўнага Выдавцтва; аддзелам падпіскі пэрыодсэнтару ГІЗ'у РСФСР (Менск, Савецкая, 54); усімі паштова-тэлеграфнымі і ўсімі кніжнымі крамамі спажывецкіх таварыстваў БЕЛКООПСАЮЗУ.

Цана 15 кап.

АДДЗЕЛ ПАДПІСНЫХ І ПЭРЫОДЫЧНЫХ ВЫДАННЯЎ

ПАДПІШЫСЯ НА 1931

на адзіны ў БССР ілюстраваны двухтыднёвы часопіс тыпу лепшых ілюстраваных часопісаў СССР

Чырвоная Беларусь

ПАД РЕДАКЦЫЯЙ МІХАСЯ ЧАРОТА

У „Чырвонай Беларусі“ на працягу 1931 г. будуць зьмешчаны:

Апавяданьні:

Авалава, З. Бядулі, С. Баранавых, Іл. Барашкі, Вольнага, Тараса Гушчы, Цішкі Гартнага, Платона Галавача, Даўгапольскага, Міхася Зарэчнага, Ізбаха, Васіля Каваля, Элі Кагана, Р. Кальтофэн, М. Кальтофэн, М. Лынькова, Ліманаўскага, Р. Мурашкі, Маўра, М. Нікановіча, Нёманскага, Кузьмы Чорнага, Міхася Чарота і інш.

Позмы і вершы:

А. Аляксандравіча, Астапенкі, Янкі Бобрыка, П. Броўкі, М. Багуна, Алесь Звонак, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Кралівы, Максіма Лужаніна, Валерыя Маракова, І. Плаўніка, Юлія Таўбіна, Ізі Хатыка, Ул. Хадзікі, М. Хведаровіча, Міхася Чарота, С. Шушкевіча і інш.

Нарысы і фэльетоны:

Бяліны-Падгаецкага, Бэндэ, Вольнага, Яўгена Жука, Цімоха Зарэчнага, Клімчука, Мікуліча, Васіля Сташэўскага, Шкадарэвіча, Хв. Шынкlera.

Малюнкі і фото:

Ахрэмчыка, Азгура, Бразэра, Булычова, Вал. Волкава, Давідовіча, Кіпніса, Барыса Малкіна, Мазэлева, Ул. Сямянкі, Салавейчыка, М. Філіповіча і цэлага шэрагу раённых карэспандэнтаў.

Усяго „Чырвоная Беларусь“ дае ў год:

звыш 1000 фотаздымкаў, якія ілюструюць сацыялістычнае будаўніцтва СССР і БССР, а таксама замежнае жыццё, звыш 300 малюнкаў лепшых мастакоў, звыш 200 апавяданняў, вершаў і нарысаў.

„Чырвоная Беларусь“ будзе высьвятляць:

самыя шырокія праявы жыцця, рэканструкцыйнага перыяду і магутнага наступу па ўсяму фронту вёскі, сацыялістычнага спароніцтва і ўдарніцтва, змаганьне за пяцігодку ў чатыры гады, калектывізацыю сельскай гаспадаркі і інш.

Умовы падпіскі:

На 1 год		На 6 мес.		На 3 мес.		Асобны нумар каштуе	15 к.
р.	к.	р.	к.	р.	к.		
3	—	1	50	—	75		

Тэлефон рэдакцыі
17-00

Падпіска прымаецца: Аддзелам падпісных і перыодычных выданняў БДВ, Менск, Саветская, 79; усімі кнігарнямі, кіёскамі і ўпаўнаважанымі БДВ, усімі пашт.-тэлеграфнымі канторамі і крамамі спажыв. коопэрацыі.